

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра національної та міжнародної економіки
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
БАКАЛАВРА

**на тему «Вплив ESG-факторів на репутацію та фінансові
результати ТОВ «Щедро» в умовах інтеграції до європейського
ринку»»**

ШИФР КРБ.ЕП.1.576-03.3.5

Здобувача _____ Омелян Є.М.

Керівник _____ д.е.н., проф. Дідух С.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 12.06.2026 р., протокол № 17

Завідувач кафедри національної
та міжнародної економіки _____ Тетяна КУЛАКОВСЬКА

Одеса – 2026 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра національної та міжнародної економіки

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

«02» березня 2026 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА здобувачу

_____ Омельяну Євгенію Миколайовичу

1. Тема роботи «Вплив ESG-факторів на репутацію та фінансові результати ТОВ «Щедро» в умовах інтеграції до європейського ринку»
Затверджена наказом ОНТУ від 22.10.2025 р. № 576-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 05.06.2026 р.
3. Вихідні дані роботи
фінансова та нефінансова звітність ТОВ «Щедро»; статистичні матеріали Державної служби статистики України; наукові публікації з питань ESG-трансформації бізнесу, корпоративної соціальної відповідальності та управління репутацією; аналітичні матеріали міжнародних організацій щодо впровадження ESG-принципів; електронні інформаційні ресурси та офіційні матеріали підприємства.
4. Перелік питань, які потрібно розробити
 - 1) теоретичні засади впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства в умовах сталого розвитку;
 - 2) аналіз діяльності ТОВ «Щедро», оцінка ESG-практик підприємства та їх впливу на фінансово-економічні показники;
 - 3) обґрунтування напрямів удосконалення ESG-політики підприємства та оцінка ефективності запропонованих заходів в умовах інтеграції до європейського ринку.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиць – 47, рисунків – 2.

6. Дата видачі завдання 02.03.2026 р. _____

Керівник _____ д.е.н., проф. Дідух С.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Омелян Є.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Опрацювання літературних джерел та нормативної бази з питань ESG, формування плану дослідження	02.03.2026 – 15.03.2026	
2	Дослідження теоретичних засад ESG-факторів та їх впливу на діяльність підприємств	16.03.2026 – 29.03.2026	
3	Аналіз сучасних тенденцій розвитку ESG-підходів та вимог європейського ринку	30.03.2026 – 12.04.2026	
4	Аналіз фінансово-економічних показників та ESG-практик ТОВ «Щедро»	13.04.2026 – 03.05.2026	
5	Оцінка впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства	04.05.2026 – 24.05.2026	
6	Розробка рекомендацій щодо вдосконалення ESG-політики підприємства та оцінка їх ефективності	25.05.2026 – 01.06.2026	
7	Формування висновків, оформлення роботи, перевірка та підготовка до захисту	01.06.2026 – 05.06.2026	

Здобувач-дипломник _____ Омелян Є.М.

Керівник роботи _____ д.е.н., проф. Дідух С.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Омелян Є.М. _____
ПІБ підпис

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 110 сторінок, 47 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел із 42 найменувань.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є дослідження впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства, а також розробка практичного ESG-заходу щодо підвищення ефективності ТОВ «Щедро».

Мета роботи обумовила вирішення наступних завдань: розкрити економічну сутність ESG-концепції та визначити її роль у сучасній системі корпоративного управління; дослідити методичні підходи до оцінювання ESG-факторів та їх впливу на діяльність підприємств; визначити особливості впливу ESG-практик на репутацію та фінансові результати компаній; проаналізувати сучасний стан ринку олійно-жирової продукції України; здійснити оцінку фінансово-економічного стану, репутаційних характеристик та рівня реалізації ESG-практик ТОВ «Щедро»; розробити практичний ESG-захід для підвищення ефективності діяльності підприємства; обґрунтувати економічну ефективність запропонованого заходу та оцінити його вплив на фінансові результати й ділову репутацію підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації ESG-практик у діяльності підприємства та їх вплив на репутацію і фінансові результати.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади оцінювання впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати ТОВ «Щедро».

Отримані результати можуть бути використані ТОВ «Щедро» при формуванні ESG-стратегії, підвищенні ефективності використання ресурсів, зміцненні репутаційного капіталу та забезпеченні довгострокового сталого розвитку підприємства.

Рік виконання роботи – 2026.

Рік захисту роботи – 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ESG-ФАКТОРІВ НА РЕПУТАЦІЮ ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність ESG-концепції та її роль у сучасному бізнесі	9
1.2. Теоретичні аспекти впливу ESG-факторів на репутацію підприємства	20
1.3. Методичні підходи до оцінювання впливу ESG-факторів на фінансові результати підприємства	27
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ESG-ДІЯЛЬНОСТІ, РЕПУТАЦІЇ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ЩЕДРО»	33
2.1. Аналіз сучасного стану ринку олійно-жирової продукції України	33
2.2. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Щедро»	39
2.3. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства	46
2.4. Аналіз репутації та ESG-діяльності ТОВ «Щедро»	79
Висновки до розділу 2	84
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ ESG-ЗАХОДУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕПУТАЦІЇ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «ЩЕДРО»	86
3.1. Обґрунтування ESG-заходу щодо підвищення ефективності діяльності підприємства	86
3.2. Оцінка економічної ефективності запропонованого заходу	88
3.3. Аналіз впливу запропонованих проектів на фінансові результати підприємства	96
Висновки до розділу 3	101
ВИСНОВКИ	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ	111

ВСТУП

В умовах посилення глобальної конкуренції, розвитку концепції сталого розвитку та інтеграції України до європейського економічного простору особливої актуальності набуває впровадження принципів ESG (Environmental, Social, Governance) у діяльність підприємств. Сучасний бізнес дедалі більше оцінюється не лише за фінансовими результатами, а й за рівнем екологічної відповідальності, соціальної орієнтованості та якістю корпоративного управління. У таких умовах ESG-фактори стають важливим інструментом формування конкурентних переваг, підвищення інвестиційної привабливості та зміцнення ділової репутації підприємств.

Особливого значення питання впровадження ESG-принципів набуває для українських підприємств у контексті європейської інтеграції. Адаптація до вимог Європейського Союзу передбачає дотримання сучасних стандартів екологічної безпеки, прозорості корпоративного управління та соціальної відповідальності бізнесу. Відповідність цим вимогам дедалі частіше стає необхідною умовою доступу до європейських ринків, залучення інвестицій та участі у міжнародних ланцюгах створення вартості.

Для підприємств харчової промисловості впровадження ESG-підходів має особливу актуальність. Харчова галузь характеризується значним споживанням енергетичних і матеріальних ресурсів, впливом на навколишнє середовище та високими вимогами споживачів до якості й безпечності продукції. У цих умовах екологічна модернізація виробництва, підвищення енергоефективності, відповідальне ставлення до персоналу та прозорість управління стають важливими факторами довгострокової конкурентоспроможності підприємств.

Одним із ключових аспектів реалізації ESG-стратегії є її вплив на репутацію підприємства. Позитивна ділова репутація сприяє зміцненню довіри споживачів, партнерів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Водночас репутаційний капітал дедалі частіше розглядається як важливий нематеріальний актив, який безпосередньо впливає на фінансові результати

діяльності, ринкову вартість компанії та її здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Наукові дослідження останніх років підтверджують наявність взаємозв'язку між рівнем розвитку ESG-практик і фінансовими результатами підприємств. Компанії, які системно впроваджують екологічні, соціальні та управлінські ініціативи, як правило, демонструють вищу стійкість до кризових явищ, кращий доступ до фінансових ресурсів та вищий рівень довіри з боку стейкхолдерів. Водночас для українських підприємств питання практичної реалізації ESG-підходів та оцінювання їх впливу на результати діяльності залишається недостатньо дослідженим, що обумовлює актуальність обраної теми.

Метою роботи є дослідження впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «Щедро» в умовах інтеграції до європейського ринку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Розкрити економічну сутність ESG-концепції та визначити її роль у сучасній системі корпоративного управління.
2. Дослідити методичні підходи до оцінювання ESG-факторів та їх впливу на діяльність підприємств.
3. Визначити особливості впливу ESG-практик на репутацію та фінансові результати компаній.
4. Проаналізувати сучасний стан ринку олійно-жирової продукції України та умови функціонування ТОВ «Щедро».
5. Оцінити фінансово-економічний стан, репутаційні характеристики та рівень реалізації ESG-практик на підприємстві.
6. Розробити практичний ESG-захід для підвищення ефективності діяльності ТОВ «Щедро».
7. Обґрунтувати економічну ефективність запропонованого заходу та оцінити його вплив на фінансові результати й репутацію підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації ESG-підходів у діяльності підприємства в умовах інтеграції до європейського ринку.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати ТОВ «Щедро».

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань сталого розвитку, корпоративної соціальної відповідальності та ESG-менеджменту, статистичні матеріали, галузеві аналітичні огляди, міжнародні стандарти нефінансової звітності, а також фінансова звітність і внутрішні матеріали ТОВ «Щедро».

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, системний підхід, економіко-статистичні методи, методи фінансового аналізу, порівняння, графічний метод, а також методи оцінювання інвестиційної ефективності проєктів.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглянуто теоретико-методичні засади ESG-концепції та її впливу на репутацію і фінансові результати підприємств. У другому розділі здійснено аналіз зовнішнього середовища, фінансово-економічного стану та рівня реалізації ESG-практик у діяльності ТОВ «Щедро». У третьому розділі розроблено практичний захід щодо впровадження сонячної електростанції як інструменту реалізації ESG-стратегії підприємства та обґрунтовано його економічну ефективність. У висновках узагальнено результати проведеного дослідження та сформульовано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства на засадах ESG.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ESG-ФАКТОРІВ НА РЕПУТАЦІЮ ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність ESG-концепції та її роль у сучасному бізнесі

У сучасних умовах розвитку світової економіки все більшого значення набувають питання сталого розвитку, екологічної безпеки, соціальної відповідальності бізнесу та ефективного корпоративного управління. Традиційна модель господарювання, орієнтована виключно на максимізацію прибутку, поступово трансформується у більш комплексний підхід, який враховує вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище, суспільство та інтереси різних груп стейкхолдерів. Саме в цих умовах сформувалася концепція ESG (Environmental, Social, Governance), яка сьогодні виступає одним із ключових напрямів забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та стійкості підприємств.

Поява ESG-концепції стала закономірним результатом розвитку ідей сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності. Зростання глобальних екологічних проблем, зміни клімату, виснаження природних ресурсів, посилення соціальної нерівності та підвищення вимог до прозорості бізнесу спричинили необхідність перегляду традиційних підходів до управління підприємствами. У сучасних умовах інвестори, споживачі, працівники та інші зацікавлені сторони дедалі частіше оцінюють діяльність компаній не лише за фінансовими результатами, а й за їхнім впливом на довкілля та суспільство.

Важливим етапом формування ESG-підходу стала концепція сталого розвитку, яка отримала міжнародне визнання після оприлюднення у 1987 році доповіді Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє» [1]. У документі сталий розвиток визначався як розвиток, що забезпечує задоволення потреб сучасного покоління без загрози для можливостей майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Надалі

принципи сталого розвитку були деталізовані у міжнародних документах та стали основою для розроблення нових підходів до управління підприємствами.

Особливого значення концепція сталого розвитку набула після ухвалення у 2015 році Цілей сталого розвитку ООН [2], які визначили основні напрями розвитку світової економіки до 2030 року. Серед них особливу роль відіграють цілі, пов'язані з відповідальним споживанням і виробництвом, боротьбою зі змінами клімату, забезпеченням гідної праці та економічного зростання, розвитком інновацій та інфраструктури.

Еволюція розвитку ESG-концепції виглядає таким чином:

Сталий розвиток → Корпоративна соціальна відповідальність → Відповідальне інвестування → ESG-концепція → ESG-менеджмент

Офіційне закріплення терміна ESG відбулося у 2004 році після публікації звіту «Who Cares Wins», підготовленого за підтримки Організації Об'єднаних Націй [3]. У документі вперше було запропоновано враховувати екологічні, соціальні та управлінські фактори під час оцінювання діяльності компаній та прийняття інвестиційних рішень. Надалі ESG-підхід набув широкого поширення серед міжнародних фінансових інститутів, інвестиційних фондів та великих корпорацій.

Сьогодні ESG розглядається як система критеріїв оцінювання діяльності підприємства, яка дозволяє визначити рівень його відповідальності щодо довкілля, суспільства та якості корпоративного управління. На відміну від традиційних фінансових показників, ESG-критерії характеризують нефінансові аспекти діяльності підприємства, які безпосередньо впливають на його довгострокову стійкість та конкурентоспроможність.

У сучасній економічній літературі відсутнє єдине трактування сутності ESG-концепції. Це пояснюється багатогранністю даного поняття та різними підходами до його використання у практиці управління підприємствами.

Більшість українських науковців розглядають ESG як сучасний інструмент реалізації принципів сталого розвитку на рівні підприємства. При

цьому основна увага приділяється інтеграції екологічних, соціальних та управлінських факторів у систему стратегічного управління.

Зарубіжні дослідники здебільшого трактують ESG як інструмент оцінювання ризиків і можливостей бізнесу, який дозволяє інвесторам приймати більш обґрунтовані рішення щодо вкладення капіталу. Відповідно до такого підходу ESG виступає не лише системою корпоративної відповідальності, але й важливим механізмом підвищення ринкової вартості підприємства.

Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про активний розвиток концепції ESG та розширення сфер її практичного застосування. Водночас серед науковців відсутній єдиний підхід до визначення сутності ESG, механізмів його впливу на діяльність підприємства та оцінювання результативності впровадження відповідних практик.

Теоретичні засади ESG-концепції досліджуються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Так, О. О. Калініченко пов'язує офіційне становлення ESG із публікацією доповіді ООН «Who Cares Wins» у 2004 році та зазначає, що впровадження міжнародних стандартів нефінансової звітності GRI, SASB і TCFD сприяє підвищенню прозорості бізнес-моделей та врахуванню нефінансових ризиків у процесі прийняття управлінських рішень. На думку автора, ESG поступово перетворюється на один із ключових інструментів забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємств [4].

Подібної позиції дотримуються А. І. Козлова, А. О. Сагун та Н. В. Ткаченко [5], які розглядають ESG як цілісну систему сталого управління взаємовідносинами із зацікавленими сторонами. Автори наголошують, що високі ESG-рейтинги свідчать про здатність підприємства ефективно управляти довгостроковими ризиками та адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Водночас О. Ю. Будякова та О. О. Конченко акцентують увагу на екологічному аспекті ESG, інтегруючи його в концепцію циркулярної

біоекономіки [6]. Науковці обґрунтовують необхідність переходу до безвідходних виробничих циклів і розглядають екологічні інвестиції як важливий чинник формування довгострокової вартості бізнесу.

Вагомий внесок у розвиток теорії ESG зробили зарубіжні дослідники. Зокрема, Y. Abdi, X. Li та X. Càmarà-Turull [7] доводять наявність прямого взаємозв'язку між рівнем ESG-показників і корпоративною репутацією підприємства. На думку авторів, саме репутація виступає проміжною ланкою між впровадженням ESG-практик та зниженням вартості капіталу. Аналогічних висновків дійшли A. Awaysheh, R. A. Heron та T. Perry, які встановили позитивний вплив соціально відповідальної діяльності на ринкову вартість компаній та їхню операційну ефективність [8].

Окремий напрям досліджень присвячений методичним аспектам вимірювання ESG-показників. А. І. Козлова, А. О. Сакун та Н. В. Ткаченко [5], спираючись на рекомендації OECD, зазначають, що екологічна складова ESG переважно представлена кількісними індикаторами (викиди парникових газів, споживання енергії, використання ресурсів), тоді як соціальні та управлінські аспекти містять значну частку якісних показників, пов'язаних із корпоративною культурою, бізнес-етикою, гендерною рівністю та прозорістю управління.

Суттєву увагу науковці приділяють дослідженню взаємозв'язку між ESG-показниками та діловою репутацією підприємства. Так, А. І. Козлова, А. О. Сакун та Н. В. Ткаченко [5] визначають репутацію як ключовий медіатор між ESG-стратегією та фінансовими результатами компанії. Водночас автори звертають увагу на ризики так званого «грінвошингу» – формального декларування екологічної або соціальної відповідальності без реального впровадження відповідних практик.

Подібної позиції дотримуються A. Fatemi, M. Glaum та S. Kaiser [9], які доводять, що позитивний репутаційний ефект від високих ESG-показників може нівелюватися у випадку виявлення недостовірної інформації або невідповідності між задекларованими та фактичними результатами діяльності.

Питання впливу ESG на фінансові результати підприємства залишається одним із найбільш дискусійних у сучасній економічній літературі. Дослідження А. І. Козлової, А. О. Сакун та Н. В. Ткаченко [5] свідчать про існування так званої «премії за стійкість», відповідно до якої компанії з високими ESG-рейтингами демонструють вищу дохідність інвестицій за аналогічного рівня ризику.

Свою чергою, S. A. Waddock та S. B. Graves [10] обґрунтовують концепцію «сприятливого кола», згідно з якою фінансово успішні компанії мають більше можливостей для реалізації ESG-ініціатив, що в подальшому позитивно впливає на їхню репутацію та фінансові результати. Водночас E. Duque-Grisales та J. Aguilera-Caracuel [11] виявили, що на ринках, які розвиваються, витрати на впровадження ESG можуть тимчасово знижувати прибутковість підприємств через необхідність значних інвестиційних вкладень. Проте результати метааналізу G. Friede, T. Busch та A. Bassen [12], який охопив понад дві тисячі наукових досліджень, підтверджують переважно позитивний або нейтральний зв'язок між ESG-показниками та фінансовою ефективністю компаній.

О. О. Калініченко також зазначає, що впровадження ESG-практик сприяє зниженню середньозваженої вартості капіталу завдяки доступу до програм зеленого фінансування та міжнародних грантових ресурсів [13].

О. Ю. Будякова та О. О. Конченко підкреслюють важливість впровадження принципу подвійної суттєвості (double materiality), передбаченого Директивою ЄС щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку (CSRD), відповідно до якого підприємство повинно оцінювати як вплив зовнішніх факторів на власну діяльність, так і власний вплив на довкілля та суспільство [14].

Особливий інтерес становлять дослідження перспектив розвитку ESG в Україні. О. О. Калініченко відзначає, що впровадження ESG-підходів у вітчизняному бізнесі поки що має фрагментарний характер, хоча окремі великі

компанії вже активно інтегрують принципи сталого розвитку у свою діяльність.

Отже, результати аналізу наукових джерел свідчать про відсутність єдиного підходу до оцінювання ефективності ESG-практик, проте більшість дослідників підтверджують наявність позитивного впливу ESG-факторів на ділову репутацію, інвестиційну привабливість та довгострокові фінансові результати підприємств. Водночас для українських компаній питання інтеграції ESG-принципів набуває особливого значення в контексті європейської інтеграції та посилення вимог до сталого розвитку бізнесу.

Для систематизації наукових підходів доцільно узагальнити основні трактування ESG-концепції (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні підходи до трактування ESG-концепції

Автор / організація	Сутність підходу
ООН	Інструмент забезпечення сталого розвитку та відповідального ведення бізнесу
OECD	Система управління нефінансовими ризиками підприємства
GRI	Основа для формування нефінансової звітності підприємств
Українські дослідники	Механізм інтеграції екологічних, соціальних та управлінських факторів у діяльність підприємства
Інвестиційні фонди	Критерій оцінювання інвестиційної привабливості компаній

Джерело: узагальнено автором.

Узагальнюючи існуючі підходи, ESG-концепцію можна визначити як систему принципів, методів та інструментів управління підприємством, спрямованих на забезпечення його довгострокової економічної ефективності шляхом врахування екологічних, соціальних та управлінських аспектів діяльності.

Ключовою особливістю ESG є поєднання трьох взаємопов'язаних складових: Environmental, Social та Governance.

Екологічна складова (Environmental) характеризує вплив підприємства на навколишнє середовище. Вона охоплює питання використання природних

ресурсів, енергоефективності, скорочення викидів парникових газів, управління відходами, використання відновлюваних джерел енергії та адаптації до кліматичних змін.

Для виробничих підприємств екологічні фактори стають особливо важливими через зростання екологічних вимог з боку держави, міжнародних організацій та споживачів. Підприємства, які впроваджують екологічно відповідальні технології, отримують додаткові конкурентні переваги у вигляді зниження витрат на ресурси, підвищення енергоефективності та покращення корпоративної репутації.

Соціальна складова (Social) пов'язана із взаємодією підприємства з працівниками, споживачами, партнерами та місцевими громадами. Вона охоплює питання охорони праці, професійного розвитку персоналу, забезпечення рівних можливостей, захисту прав людини, соціальної підтримки працівників та відповідальності перед споживачами.

У сучасних умовах людський капітал розглядається як один із ключових факторів конкурентоспроможності підприємства. Саме тому інвестиції у розвиток персоналу, формування безпечних умов праці та створення сприятливого соціального середовища стають важливими елементами ESG-стратегії.

Управлінська складова (Governance) характеризує якість корпоративного управління підприємством. До її основних елементів належать прозорість діяльності, ефективність роботи органів управління, система внутрішнього контролю, антикорупційна політика, управління ризиками та захист прав інвесторів.

Належний рівень корпоративного управління забезпечує довіру інвесторів і кредиторів до підприємства, сприяє залученню фінансових ресурсів та мінімізує ризики виникнення корпоративних конфліктів.

Таблиця 1.2

Характеристика основних складових ESG-концепції

Складова	Основний зміст	Приклади показників
Environmental	Вплив на довкілля	Викиди CO ₂ , енергоспоживання, утилізація відходів
Social	Взаємодія з персоналом і суспільством	Плинність кадрів, охорона праці, навчання персоналу
Governance	Корпоративне управління	Незалежність ради директорів, антикорупційна політика, прозорість звітності

Джерело: складено автором.

Важливо зазначити, що ESG часто ототожнюють із корпоративною соціальною відповідальністю (CSR), однак між цими поняттями існують певні відмінності. Корпоративна соціальна відповідальність традиційно орієнтується на добровільні соціальні ініціативи підприємства, тоді як ESG передбачає системне оцінювання впливу підприємства на економіку, суспільство та навколишнє середовище на основі кількісних показників і міжнародних стандартів.

«У багатьох країнах звітність щодо впливу на навколишнє середовище, соціальну сферу та управління (ESG) нещодавно перейшла від добровільної до обов'язкової, що обумовлює актуальність дослідження» [15].

У сучасному бізнес-середовищі ESG поступово перетворюється на один із ключових факторів конкурентоспроможності підприємства. Компанії з високими ESG-рейтингами мають кращі можливості для залучення інвестицій, отримання кредитних ресурсів, виходу на міжнародні ринки та формування позитивної репутації серед споживачів.

Особливо актуальним це питання є для українських підприємств в умовах інтеграції до європейського економічного простору. Гармонізація законодавства України з вимогами Європейського Союзу передбачає поступове впровадження стандартів нефінансової звітності, екологічного менеджменту та корпоративного управління. Відповідно, впровадження ESG-принципів стає не лише інструментом підвищення ефективності діяльності

підприємства, але й необхідною умовою забезпечення його конкурентоспроможності на європейському ринку.

«Впровадження звітів ESG в практику корпоративного управління підприємств є відображенням загальносвітової тенденції до сталого розвитку та відповідального ведення бізнесу. Вони є важливим інструментом для компаній, які прагнуть зберегти свою конкурентоспроможність, залучити інвестиції та забезпечити довгостроковий успіх в умовах сучасного ринку, що швидко змінюється та дедалі більше орієнтується на цінності сталого розвитку» [16].

Отже, ESG-концепція є сучасною управлінською парадигмою, яка поєднує екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності підприємства. Її впровадження сприяє підвищенню стійкості бізнесу, зміцненню репутації, зниженню ризиків та забезпеченню довгострокового економічного розвитку. Саме тому ESG сьогодні розглядається як один із ключових інструментів формування конкурентних переваг підприємства в умовах глобалізації та європейської інтеграції.

Важливою є роль ESG у формуванні конкурентних переваг підприємства. В умовах високої конкуренції споживачі дедалі частіше звертають увагу не лише на якість продукції та її ціну, але й на принципи ведення бізнесу виробником. Екологічно безпечне виробництво, відповідальне ставлення до працівників, відкритість та прозорість діяльності стають важливими чинниками формування споживчих переваг і зміцнення ринкових позицій підприємства.

Впровадження ESG-принципів також сприяє підвищенню ефективності внутрішніх бізнес-процесів. Раціональне використання ресурсів, енергозбереження, оптимізація виробничих процесів та розвиток людського капіталу дозволяють зменшувати витрати й підвищувати продуктивність діяльності. У результаті підприємство отримує не лише соціальні та екологічні вигоди, але й безпосередній економічний ефект.

Окремо слід відзначити роль ESG у системі управління ризиками. Сучасні підприємства функціонують в умовах значної невизначеності, пов'язаної зі змінами законодавства, екологічними обмеженнями, репутаційними загрозами та соціальними конфліктами. Інтеграція ESG-факторів у систему стратегічного управління дозволяє своєчасно виявляти потенційні ризики та розробляти заходи щодо їх мінімізації.

«Впровадження практик ESG стає невід'ємною частиною успішного бізнесу в сучасному світі, де цінності сталого розвитку стають дедалі важливішими для всіх зацікавлених сторін» [17].

Для підприємств, які здійснюють діяльність на міжнародних ринках, ESG стає необхідною умовою підтримання конкурентоспроможності. Європейський Союз поступово посилює вимоги щодо розкриття інформації про екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності компаній. Відповідно, дотримання ESG-принципів стає важливим фактором доступу до європейських ринків, міжнародних програм фінансування та глобальних ланцюгів створення вартості.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика ESG та корпоративної соціальної відповідальності (CSR)

Критерій	ESG	CSR
Основна мета	Забезпечення довгострокової стійкості бізнесу	Соціальна відповідальність підприємства
Орієнтація	Інвестори, кредитори, стейкхолдери	Суспільство та громади
Характер оцінювання	Кількісні та якісні показники	Переважно якісне оцінювання
Інструменти	ESG-рейтинги, нефінансова звітність	Соціальні програми, благодійність
Зв'язок із фінансовими результатами	Прямий та опосередкований	Переважно опосередкований
Управлінська роль	Частина корпоративної стратегії	Окремий напрям соціальної політики

Джерело: узагальнено автором.

Отже, ESG є більш комплексною та вимірюваною концепцією порівняно з CSR. Саме тому вона дедалі активніше використовується для оцінювання ефективності діяльності підприємств та їх інвестиційної привабливості.

Таким чином, ESG-концепція сьогодні виступає не лише інструментом реалізації принципів сталого розвитку, а й важливим фактором забезпечення економічної ефективності бізнесу. Її впровадження сприяє зміцненню конкурентних позицій підприємства, покращенню репутації, підвищенню інвестиційної привабливості та створенню передумов для довгострокового зростання фінансових результатів.

Інтеграція ESG-принципів у систему управління підприємством стає важливим чинником забезпечення його довгострокової конкурентоспроможності та стійкого розвитку. Практика провідних компаній свідчить, що врахування екологічних, соціальних та управлінських факторів сприяє підвищенню інвестиційної привабливості, покращенню репутації та зниженню ризиків діяльності.

Однією з головних переваг ESG є зростання довіри інвесторів та спрощення доступу до фінансових ресурсів. Високі ESG-показники свідчать про відповідальне управління ризиками та стабільність бізнесу. Водночас впровадження енергоефективних технологій, ресурсозбереження та принципів циркулярної економіки сприяє скороченню операційних витрат і підвищенню ефективності використання ресурсів.

Соціальна складова ESG позитивно впливає на розвиток людського капіталу, підвищення продуктивності праці та формування позитивного іміджу роботодавця. Важливим результатом є також зміцнення ділової репутації підприємства, що підвищує лояльність споживачів, партнерів та інших стейкхолдерів.

Разом із перевагами впровадження ESG супроводжується низкою проблем. Найбільш суттєвими є значні початкові витрати на модернізацію виробництва, складність оцінювання ESG-результатів, необхідність

формування системи нефінансової звітності та ризик формального впровадження ESG-практик без реальних змін у діяльності підприємства.

Таблиця 1.4

Основні переваги та ризики впровадження ESG-принципів на підприємстві

Переваги	Потенційні ризики та обмеження
Зростання інвестиційної привабливості	Значні початкові інвестиції
Покращення ділової репутації	Висока вартість ESG-звітності
Підвищення лояльності споживачів	Складність оцінювання результатів
Зниження операційних витрат	Недостатність достовірних даних
Покращення доступу до фінансування	Відсутність єдиних стандартів оцінки
Зменшення репутаційних ризиків	Ризик формального впровадження ESG
Підвищення конкурентоспроможності	Додаткове адміністративне навантаження

Джерело: узагальнено автором.

Попри наявні труднощі, перспективи розвитку ESG залишаються позитивними. Посилення екологічних та соціальних вимог, поширення нефінансової звітності та інтеграція принципів сталого розвитку в міжнародну практику сприяють зростанню значення ESG для бізнесу.

Для українських підприємств актуальність ESG додатково зумовлена процесами європейської інтеграції. Адаптація до вимог ЄС щодо корпоративного управління, екологічної відповідальності та прозорості діяльності поступово стає необхідною умовою збереження конкурентних позицій на європейському ринку. У цих умовах своєчасне впровадження ESG-принципів може стати важливим джерелом підвищення репутації, інвестиційної привабливості та довгострокового економічного зростання підприємств.

1.2. Теоретичні аспекти впливу ESG-факторів на репутацію підприємства

У сучасних умовах господарювання одним із найважливіших нематеріальних активів підприємства виступає його ділова репутація. Посилення конкуренції, розвиток цифрових комунікацій та зростання вимог

суспільства до соціальної відповідальності бізнесу призводять до того, що репутація дедалі більше впливає на ринкову вартість компанії, її інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність.

У науковій літературі ділова репутація розглядається як сукупність оцінок, уявлень та очікувань зацікавлених сторін щодо діяльності підприємства, які формуються в процесі його взаємодії із зовнішнім середовищем. Репутація відображає рівень довіри до компанії з боку споживачів, інвесторів, працівників, постачальників, державних органів та місцевих громад.

На відміну від іміджу, який значною мірою формується через маркетингові комунікації та інформаційний вплив, репутація є результатом реальної діяльності підприємства протягом тривалого часу. Вона ґрунтується на практичному досвіді взаємодії стейкхолдерів із компанією та відображає фактичну оцінку результатів її діяльності.

У сучасній економічній теорії репутація розглядається як стратегічний ресурс підприємства. Її особливість полягає в тому, що вона створюється поступово, складно піддається копіюванню конкурентами та здатна забезпечувати довгострокові конкурентні переваги. Позитивна репутація сприяє збільшенню лояльності клієнтів, полегшує доступ до фінансових ресурсів, знижує трансакційні витрати та підвищує стійкість підприємства до кризових явищ.

Узагальнення наукових підходів до трактування ділової репутації наведено в табл. 1.5.

Важливою особливістю ділової репутації є її багатofакторний характер. На її формування впливають якість продукції, фінансова стійкість підприємства, ефективність корпоративного управління, інноваційна активність, соціальна відповідальність, екологічна безпека виробництва та рівень інформаційної відкритості компанії. У сучасних умовах саме нефінансові чинники дедалі частіше стають визначальними при оцінюванні підприємства різними групами стейкхолдерів.

Таблиця 1.5

Основні підходи до трактування ділової репутації підприємства

Підхід	Характеристика
Маркетинговий	Репутація розглядається як результат сприйняття бренду споживачами
Ресурсний	Репутація є стратегічним нематеріальним ресурсом підприємства
Стейкхолдерський	Репутація формується через взаємодію з усіма зацікавленими сторонами
Фінансовий	Репутація впливає на ринкову вартість бізнесу та доступ до капіталу
ESG-підхід	Репутація залежить від екологічної, соціальної та управлінської відповідальності підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі опрацьованих літературних джерел.

Особливого значення репутація набуває в контексті забезпечення довгострокової стійкості бізнесу. Компанії з високим рівнем довіри легше адаптуються до змін зовнішнього середовища, швидше відновлюють свої позиції після кризових ситуацій та мають вищий рівень підтримки з боку клієнтів і партнерів. Крім того, позитивна репутація сприяє залученню інвестицій, оскільки виступає індикатором надійності та якості корпоративного управління.

В останні роки суттєво зросла роль ESG-факторів у формуванні ділової репутації. Якщо раніше основними критеріями оцінювання компаній були фінансові результати та якість продукції, то сьогодні все більшого значення набувають екологічна відповідальність, соціальна політика та прозорість управління. Саме тому ESG-практики розглядаються як один із ключових інструментів формування позитивної репутації підприємства та зміцнення його конкурентних позицій.

Таким чином, ділова репутація є важливим нематеріальним активом підприємства, який формується під впливом результатів його економічної, соціальної, екологічної та управлінської діяльності. В умовах поширення концепції сталого розвитку роль ESG-факторів у формуванні репутаційного

капіталу постійно зростає, що зумовлює необхідність їх інтеграції у систему стратегічного управління підприємством.

У сучасній економіці ділова репутація розглядається не лише як результат діяльності підприємства, а й як особливий вид нематеріального капіталу, здатний створювати додаткову економічну цінність. Сукупність накопиченої довіри, позитивного сприйняття та лояльності зацікавлених сторін формує репутаційний капітал підприємства, який дедалі частіше стає одним із ключових чинників його конкурентоспроможності.

Репутаційний капітал являє собою сукупність нематеріальних переваг, які підприємство отримує завдяки позитивному сприйняттю його діяльності різними групами стейкхолдерів. На відміну від матеріальних активів, він не відображається безпосередньо у фінансовій звітності, проте істотно впливає на ринкову вартість бізнесу, стабільність його розвитку та можливості залучення ресурсів.

Економічна цінність репутаційного капіталу проявляється у кількох напрямках. Насамперед позитивна репутація сприяє зміцненню лояльності споживачів та збільшенню повторних продажів. Споживачі значно охочіше обирають продукцію підприємств, яким довіряють і які асоціюються з високими стандартами якості та відповідальності.

Крім того, репутаційний капітал полегшує доступ до фінансових ресурсів. Інвестори та кредитори розглядають позитивну репутацію як індикатор надійності та ефективності корпоративного управління. Внаслідок цього підприємства з високим рівнем довіри часто мають можливість залучати фінансування на вигідніших умовах та з нижчим рівнем ризикової премії.

Важливою перевагою репутаційного капіталу є також його вплив на ринок праці. Компанії з позитивною репутацією мають більше можливостей для залучення висококваліфікованих працівників, зниження плинності кадрів та формування стабільного кадрового потенціалу. Це особливо актуально в умовах посилення конкуренції за людський капітал.

Формування репутаційного капіталу безпосередньо пов'язане з теорією стейкхолдерів, відповідно до якої успішність підприємства залежить від його здатності враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін. Згідно з цим підходом, підприємство не може орієнтуватися виключно на максимізацію прибутку власників, а повинно забезпечувати баланс інтересів різних груп учасників економічних відносин.

До основних стейкхолдерів підприємства належать:

- власники та акціонери;
- менеджмент;
- працівники;
- споживачі;
- постачальники;
- кредитори та інвестори;
- державні органи;
- місцеві громади;
- громадські організації;
- засоби масової інформації.

Кожна із зазначених груп формує власне уявлення про діяльність підприємства та впливає на його репутацію. При цьому критерії оцінювання можуть суттєво відрізнятися. Наприклад, інвестори насамперед оцінюють фінансову стабільність та прозорість управління, працівники – умови праці та можливості професійного розвитку, а споживачі – якість продукції та рівень відповідальності виробника.

В умовах поширення ESG-концепції роль стейкхолдерів у формуванні репутації підприємства значно посилюється. Сучасні зацікавлені сторони оцінюють діяльність компаній не лише за фінансовими результатами, а й за рівнем екологічної відповідальності, дотриманням соціальних стандартів та якістю корпоративного управління. Відповідно, репутаційний капітал дедалі більше залежить від ефективності реалізації ESG-принципів.

Взаємозв'язок між ESG-факторами та репутаційним капіталом можна представити у вигляді логічної послідовності (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Механізм формування репутаційного капіталу підприємства під впливом ESG-факторів (складено автором)

Таким чином, репутаційний капітал виступає важливим стратегічним ресурсом підприємства, який формується в результаті тривалої взаємодії зі стейкхолдерами та створює додаткову економічну цінність. У сучасних умовах його розвиток значною мірою залежить від здатності підприємства впроваджувати принципи ESG та забезпечувати баланс економічних, соціальних і екологічних інтересів усіх зацікавлених сторін. З огляду на це доцільно детальніше розглянути вплив окремих складових ESG-концепції на формування ділової репутації підприємства.

У сучасних умовах репутація підприємства формується під впливом широкого спектра факторів, серед яких особливе значення мають екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності. Саме вони становлять основу ESG-концепції та визначають рівень довіри до компанії з боку основних груп стейкхолдерів. На відміну від традиційних підходів до оцінювання бізнесу, ESG-фактори дозволяють комплексно оцінити не лише фінансові результати підприємства, а й його здатність забезпечувати сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

Практика міжнародного бізнесу свідчить, що найбільш стійку репутацію мають компанії, які забезпечують збалансований розвиток усіх трьох складових ESG. Недостатня увага хоча б до одного з компонентів може нівелювати позитивний ефект від досягнень в інших напрямках. Наприклад, високі екологічні стандарти не компенсують порушення трудових прав працівників, а ефективна соціальна політика не здатна повністю усунути негативний вплив корупційних ризиків.

Таким чином, екологічні, соціальні та управлінські фактори здійснюють комплексний вплив на формування ділової репутації підприємства. Екологічна відповідальність формує довіру до виробника як до соціально свідомого суб'єкта господарювання, соціальна складова визначає рівень підтримки з боку працівників і споживачів, а корпоративне управління забезпечує довіру інвесторів та партнерів. Сукупна дія зазначених факторів створює репутаційний капітал підприємства, який у сучасних умовах дедалі

частіше стає важливим джерелом його конкурентних переваг та фінансової стійкості.

1.3. Методичні підходи до оцінювання впливу ESG-факторів на фінансові результати підприємства

Одним із найбільш дискусійних питань сучасних ESG-досліджень є оцінювання економічних наслідків впровадження принципів сталого розвитку. На відміну від традиційних факторів виробництва, ESG-фактори безпосередньо не формують фінансовий результат, а впливають на нього через зміну ефективності використання ресурсів, рівня ризиків, ділової репутації та інвестиційної привабливості підприємства. Саме тому для оцінювання їхнього впливу використовується система взаємопов'язаних фінансових та нефінансових показників. У сучасній науковій літературі виділяють три основні підходи до оцінювання впливу ESG-факторів на результати діяльності підприємства: бухгалтерський, ринковий та інтегрований.

Бухгалтерський підхід ґрунтується на аналізі фінансової звітності підприємства та передбачає оцінювання впливу ESG-заходів на показники прибутковості, рентабельності та ефективності використання ресурсів. Його перевагою є доступність інформації та можливість проведення порівняльного аналізу між підприємствами. Найчастіше використовуються показники рентабельності активів (ROA), власного капіталу (ROE), продажів (ROS), операційної маржі та оборотності активів.

Ринковий підхід базується на оцінюванні реакції інвесторів на ESG-діяльність підприємства. У межах цього підходу аналізуються зміни ринкової вартості компанії, динаміка капіталізації, вартість залученого капіталу та інші показники, які відображають сприйняття підприємства фінансовим ринком. Вважається, що високі ESG-показники сприяють зростанню довіри інвесторів, зниженню інвестиційних ризиків та підвищенню вартості бізнесу.

Інтегрований підхід поєднує фінансові показники діяльності підприємства з оцінкою ESG-параметрів. Саме цей підхід сьогодні вважається

найбільш обґрунтованим, оскільки дозволяє врахувати комплексний характер взаємозв'язку між ESG-практиками, репутацією підприємства та його фінансовими результатами. Він передбачає одночасне дослідження економічної ефективності, ESG-рейтингів, репутаційного капіталу, інвестиційної привабливості та рівня ризиків.

Таблиця 1.6

Основні підходи до оцінювання впливу ESG-факторів на результати діяльності підприємства

Підхід	Основні показники	Переваги	Недоліки
Бухгалтерський	ROA, ROE, ROS, EBITDA, оборотність активів	Простота розрахунку, доступність інформації	Не враховує репутаційні та ринкові ефекти
Ринковий	Tobin's Q, ринкова капіталізація, дохідність акцій	Відображає оцінку інвесторів	Залежить від стану фондового ринку
Інтегрований	ESG-рейтинг, фінансові та нефінансові показники	Комплексна оцінка впливу ESG	Складність збору та аналізу даних

Джерело: узагальнено автором.

Найбільш поширеними фінансовими показниками оцінювання ESG-впливу залишаються коефіцієнти рентабельності. Показник рентабельності активів (ROA) характеризує ефективність використання всіх ресурсів підприємства, а рентабельність власного капіталу (ROE) відображає ефективність використання коштів власників. Позитивна динаміка цих показників після впровадження ESG-ініціатив може свідчити про успішність відповідної стратегії. Важливе значення мають також показники рентабельності продажів та операційної діяльності, які дозволяють оцінити вплив екологічних і соціальних заходів на рівень витрат та прибутковість продукції. Для підприємств реального сектору економіки саме ці показники найчастіше використовуються під час аналізу результативності ESG-політики.

Сучасна практика дедалі частіше передбачає використання ESG-рейтингів як інтегрального показника рівня сталого розвитку підприємства. Такі рейтинги формуються спеціалізованими міжнародними агентствами та

враховують широкий спектр екологічних, соціальних і управлінських індикаторів. Поєднання ESG-рейтингів із традиційними показниками дозволяє оцінити не лише поточну ефективність діяльності підприємства, а й його довгострокову здатність створювати економічну вартість.

Таким чином, оцінювання впливу ESG-факторів потребує використання комплексної системи показників, яка поєднує фінансові результати діяльності підприємства з характеристиками його екологічної, соціальної та управлінської відповідальності. Найбільш перспективним для сучасних досліджень є інтегрований підхід, що дозволяє всебічно оцінити вплив ESG на конкурентоспроможність, репутацію та фінансову стійкість підприємства.

Проведений аналіз теоретичних підходів, сучасних методик оцінювання ESG та результатів міжнародних досліджень дозволяє сформулювати узагальнену концептуальну модель впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства.

У сучасних умовах ESG-фактори розглядаються не як окремі напрями корпоративної відповідальності, а як складові єдиної системи управління підприємством. Вони впливають на економічні результати через формування довіри стейкхолдерів, підвищення якості управлінських рішень, зміцнення конкурентних переваг та покращення ділової репутації.

Особливістю даного впливу є його опосередкований характер. У більшості випадків екологічні, соціальні та управлінські заходи не забезпечують негайного приросту прибутку. Їхній економічний ефект формується поступово через покращення взаємовідносин із клієнтами, працівниками, інвесторами, кредиторами та органами державної влади.

У контексті даного дослідження ключову роль відіграє саме ділова репутація підприємства. Репутація виступає своєрідним посередником між ESG-практиками та фінансовими результатами діяльності.

З урахуванням результатів проведеного теоретичного аналізу пропонується така концептуальна модель впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Концептуальна модель впливу ESG-факторів на репутацію та фінансові результати підприємства (складено автором)

Запропонована модель демонструє, що найбільш важливим результатом впровадження ESG-принципів є формування позитивної репутації

підприємства. Саме через репутаційний механізм забезпечується значна частина економічних переваг сталого розвитку. Зростання довіри споживачів сприяє розширенню ринків збуту, покращення відносин із працівниками позитивно впливає на продуктивність праці, а підвищення прозорості діяльності зміцнює позиції підприємства на фінансовому ринку.

Для підприємств харчової промисловості значення ESG-факторів постійно зростає. Споживачі дедалі більше уваги приділяють питанням безпечності продукції, екологічності виробництва, соціальної відповідальності бізнесу та прозорості інформації про діяльність виробника. У зв'язку з цим ESG-фактори стають важливим інструментом формування конкурентних переваг і забезпечення довгострокового розвитку підприємств галузі.

Для ТОВ «Щедро» актуальність впровадження ESG-практик додатково посилюється процесами європейської інтеграції України. Вихід на ринки Європейського Союзу потребує дотримання високих стандартів екологічної безпеки, соціальної відповідальності та корпоративного управління. Відповідно, рівень розвитку ESG може безпосередньо впливати як на репутацію підприємства, так і на його фінансово-економічні результати.

Таким чином, ESG-фактори доцільно розглядати як стратегічний інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. Їхній вплив реалізується через складний механізм взаємодії екологічних, соціальних та управлінських чинників із репутацією підприємства, що в кінцевому підсумку відображається на фінансових результатах і конкурентоспроможності бізнесу.

Висновки до розділу 1

ESG-концепція формується як сучасна управлінська парадигма, що інтегрує екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності підприємства в єдину систему забезпечення сталого розвитку. Урахування ESG-факторів сприяє підвищенню прозорості бізнесу, зміцненню довіри стейкхолдерів,

зниженню нефінансових ризиків та формуванню довгострокових конкурентних переваг.

Ділова репутація виступає одним із ключових нематеріальних активів підприємства та важливим механізмом трансформації ESG-практик у фінансово-економічні результати. Високий рівень екологічної відповідальності, соціальної орієнтованості та якості корпоративного управління забезпечує зростання репутаційного капіталу, інвестиційної привабливості та ринкової вартості підприємства.

Вплив ESG-факторів на фінансові результати має переважно опосередкований характер і реалізується через підвищення ефективності використання ресурсів, покращення взаємовідносин із зацікавленими сторонами, зміцнення ринкових позицій та розширення можливостей доступу до фінансових ресурсів. Найбільш обґрунтованим для оцінювання такого впливу є інтегрований підхід, що поєднує фінансові та нефінансові показники діяльності підприємства.

Концептуальна модель взаємозв'язку ESG-факторів, ділової репутації та фінансових результатів створює теоретичне підґрунтя для подальшої оцінки рівня ESG-розвитку та визначення його впливу на результати діяльності ТОВ «Щедро».

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ESG-ДІЯЛЬНОСТІ, РЕПУТАЦІЇ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ЩЕДРО»

2.1. Аналіз сучасного стану ринку олійно-жирової продукції України

Олійно-жирова галузь є одним із ключових та найбільш динамічних сегментів харчової промисловості України. Вона забезпечує не лише внутрішні потреби населення у стратегічних продуктах харчування, але й формує значну частку валютних надходжень держави завдяки потужному експортному потенціалу [18, 19]. Сучасний стан ринку характеризується високим рівнем концентрації виробництва, розвиненою конкуренцією між провідними брендами та поступовою адаптацією підприємств до складних умов воєнного стану, що супроводжуються логістичними обмеженнями та зміною споживчого попиту [20].

Для комплексного оцінювання ринкового середовища проаналізуємо динаміку виробництва ключового сировинного компонента галузі – соняшникової олії, дані щодо якого наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка виробництва соняшникової олії в Україні за період 2021-2025

рр.

Рік	Обсяг виробництва, млн тон	Темп росту / зниження, %	Частка експорту в загальному обсязі, %
2021	6,5	—	91,2
2022	4,8	-26,1	88,5
2023	5,2	8,3	89
2024	5,5	5,7	90,5
2025	5,8	5,4	91

Джерело: сформовано та розраховано на основі джерел [21, 22, 23]

Аналіз даних таблиці 2.1 свідчить про те, що після суттєвого спаду виробництва у 2022 році (на 26,1%), який був викликаний початком повномасштабних воєнних дій, руйнуванням окремих виробничих потужностей та блокуванням глибоководних чорноморських портів, галузь продемонструвала високу гнучкість та здатність до відновлення. Вже

починаючи з 2023 року спостерігається стабільна позитивна динаміка приросту обсягів виробництва (на 8,3% у 2023 р. та на 5,7% у 2024 р.). Станом на 2025 рік обсяг виробництва соняшникової олії досяг 5,8 млн тонн, що підтверджує відновлення сировинної бази та успішну диверсифікацію логістичних маршрутів (зокрема через розширення використання дунайських портів та залізничного сполучення з країнами ЄС) [24, 25].

Характерною рисою ринку залишається його експортна орієнтованість: понад 90% усієї виробленої продукції традиційно спрямовується на зовнішні ринки, що робить фінансову стійкість вітчизняних підприємств залежною від світової кон'юнктури цін та стабільності транспортних коридорів [18].

На основі сировинного базису в Україні активно розвивається ринок готової продукції з високою доданою вартістю, зокрема сегмент соусів, майонезів та кетчупів. Структуру та розподіл часток ключових операторів цього ринку станом на кінець 2025 – початок 2026 року відображено в таблиці 2.2.

Розподіл ринкових часток, представлений у таблиці 2.2, свідчить про високий ступінь капіталізації та консолідації брендів у соусному сегменті України. Абсолютним лідером залишається ПрАТ «Волиньхолдінг» (ТМ «Торчин»), що утримує 38,5% ринку. Ефективність стратегії компанії базується на ефекті масштабу, глибокому інтегруванні у міжнародні стандарти якості завдяки материнській групі Nestlé, а також на проактивному оновленні продуктової лінійки відповідно до європейських вимог щодо чистоти рецептур (clean label) та екологічності пакування [20, 22].

Другу позицію впевнено посідає ТОВ «Щедро» з часткою 22,0%, яка демонструє високу гнучкість у кризових умовах. Компанія робить ставку на диверсифікацію виробничих майданчиків, розширення лінійки органічних соусів на основі натуральних олій, а також на активну експансію в регіональні торговельні мережі Центру та Заходу країни [20].

Таблиця 2.2

**Структура ринку майонезу та соусів в Україні за основними
операторами (2025–2026 рр.)**

Найменування виробника / ТМ	Ринкова частка, %	Ключовий регіональний фокус	Особливості стратегії розвитку
ПрАТ «Волиньхолдінг» (ТМ «Торчин»)	38,5	Загальнонаціональний ринок, експорт до ЄС	Лідерство за рахунок широкого асортименту, інновацій у пакуванні та сильного бренда
ТОВ «Щедро» (ТМ «Щедро»)	22	Центр, Схід, Південь України	Орієнтація на органічну продукцію, активна дистриб'юторська мережа
Група компаній «Олком» (ТМ «Olkom»)	14,5	Київський регіон, Центральна Україна	Преміальний та середній сегменти, диверсифікація соусної лінійки
Інші виробники (вкл. ВТМ мереж)	25	Регіональні ринки	Конкуренція за рахунок нижчого цінового діапазону та локального патріотизму

Джерело: побудовано за даними аналітичних звітів [20, 21, 22]

Група компаній «Олком» (14,5%) фокусується на утриманні стабільних позицій у високомаржинальних преміальному та середньому сегментах, орієнтуючись переважно на столичний регіон та великі промислові центри [21].

Поглиблений порівняльний аналіз конкурентного середовища дозволяє виділити специфічні стратегічні переваги та слабкі сторони ключових гравців:

- ПрАТ «Волиньхолдінг» (ТМ «Торчин», Nestlé). Утримує беззаперечне лідерство на ринку (частка варіюється в межах 38,5–45% залежно від підкатегорії). Перевагою є колосальний репутаційний та фінансовий капітал материнської корпорації, значні бюджети на ATL та BTL-маркетинг, а також глибока інтеграція в європейські ланцюги дистрибуції. Проте транснаціональна структура робить компанію менш гнучкою у процесах миттєвої зміни рецептур під локальний дефіцит специфічних інгредієнтів.

- ТОВ «Щедро». Впевнено посідає другу позицію (20–23% ринку). Головна стратегічна перевага – найвища серед конкурентів диверсифікація

продуктового портфеля (успішне суміщення лідерства у споживчих соусах та промислових B2B-жирах), висока швидкість прийняття управлінських рішень та адаптація асортименту до потреб «розумного споживання» (Smart Shopping).

- Група компаній «Олком» (ТМ «Olkom»). Концентрує 10–14,5% ринку. Має традиційно монолітні позиції у Київському регіоні та Центральній Україні, фокусуючись на середньому та преміальному сегментах. Обмеженням для компанії є слабша присутність у західних областях та відносно менша представленість у жорстких дискаунтерах.

Чверть ринку (25,0%), яку займають інші виробники та власні торгові марки (BTM) ритейлерів, відображає тенденцію до раціоналізації споживчої поведінки. В умовах зниження реальних доходів населення та інфляційного тиску спостерігається чітке розшарування попиту: частина споживачів мігрує в бік економ-пропозицій та BTM супермаркетів, тоді як інша залишається лояльною до відомих брендів, але вимагає від них більшої соціальної та екологічної відповідальності [22, 24].

Феномен зростання частки Private Label (власних торгових марок ритейлерів, таких як "Своя Лінія", "Повна Чаша" тощо) є відповіддю на затяжну економічну кризу та інфляційний тиск. Великі торгові мережі, оптимізуючи власну маржинальність, напряду замовляють виробництво майонезів та соусів у сторонніх виробників, виключаючи з ланцюга витрати на маркетинг та брендинг. Це призводить до "війни полиць" та поляризації споживчої поведінки: середній ціновий сегмент стрімко вимивається. Споживач або мігрує в бік економ-пропозицій BTM, або залишається лояльним до топ-брендів (Торчин, Щедро), але вимагає від них доданої цінності, підтвердженої соціальної позиції та інновацій у сфері екологічності продукту.

Сучасний етап розвитку олійно-жирової та соусної галузі визначається кількома ключовими макроекономічними та споживчими трендами:

1. Зміна географії споживання та внутрішня міграція. Значне переміщення населення зі Сходу та Півдня до Центральних та Західних областей України змусило провідних операторів повністю перебудувати логістичні ланцюги та дистриб'юторські мережі, переорієнтувавши товарні потоки на внутрішні безпечні хаби [30].

2. Трансформація критеріїв вибору продукту. Попри домінування цінового чинника, дедалі більшого значення для українського покупця набуває екологічність виробництва та громадянська позиція бренду (сплата податків в Україні, фінансування гуманітарних та оборонних проєктів, відмова від роботи на токсичних ринках). Це прямо корелює із загальносвітовою концепцією сталого розвитку та є практичним відображенням соціального (S) та управлінського (G) критеріїв на споживчому рівні [29, 30].

3. Логістичні та енергетичні виклики. Регулярні перебої в енергопостачанні та блокування сухопутних кордонів призводять до ускладнення технологічних процесів і здорожчання імпортованих інгредієнтів (таких як специфічні спеції, стабілізатори чи компоненти пакування). Це стимулює вітчизняні підприємства до імпортозаміщення та пошуку локальних постачальників сировини [24, 26].

4. Енергетична та фінансова стійкість виробників. Забезпечення безперебійної роботи підприємств харчової промисловості вимагає від операторів значних капітальних інвестицій (CAPEX) у придбання потужних промислових генераторів, когенераційних установок та розбудову автономних джерел енергії [19, 24]. Це призводить до зростання собівартості виробництва готової продукції. Проте, як свідчить практика провідних компаній, наявність підтвердженої енергонезалежності та мінімізація ризиків зриву поставок (що є важливим компонентом операційної стійкості у межах критерію G – корпоративного управління) стає додатковою ринковою перевагою та забезпечує довгострокову фінансову стабільність бізнесу в умовах турбулентного середовища [24].

5. Євроінтеграційні вимоги та сертифікація. Важливим вектором для великих вітчизняних гравців ринку залишається адаптація до європейського законодавства. Українські компанії, які мають значний обіг на ринку ЄС або інтегровані в європейські ланцюги доданої вартості, змушені впроваджувати стандарти нефінансової звітності (зокрема, відповідно до Директиви ЄС із корпоративного звітування щодо сталого розвитку – CSRD). Це вимагає від українського менеджменту перебудови внутрішнього аудиту та збору якісних метрик (екологічний слід, умови праці, антикорупційні політики), що виступає базовою умовою збереження позицій на міжнародних ринках [27, 28].

Висновки. Таким чином, проведений аналіз олійно-жирової промисловості та сегменту соусів в Україні дозволяє стверджувати, що галузь демонструє високий ступінь гнучкості та адаптивності до воєнних та макроекономічних викликів. Попри логістичні обмеження та руйнування частини потужностей, ключові оператори ринку не лише утримують виробничі позиції, а й переходять до реалізації стратегій сталого розвитку.

Сучасна конкурентна боротьба на ринку поступово зміщується з суто цінової площини у сферу репутаційного капіталу підприємств. Інтеграція принципів ESG у стратегічний менеджмент українських харчових компаній стає не просто маркетинговим інструментом, а критично важливою умовою для оптимізації ризиків, залучення міжнародного імпакт-капіталу, розширення присутності на ринках ЄС та забезпечення стабільного формування доданої вартості у довгостроковій перспективі.

2.2. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Щедро»

ТОВ «Щедро» є українським підприємством харчової промисловості, яке працює на ринку олійно-жирової продукції, майонезів, соусів, кетчупів та маргаринів. За даними YouControl, юридична особа ТОВ «Щедро» була зареєстрована 20 лютого 2017 року, код ЄДРПОУ підприємства – 41162327, місце реєстрації – м. Дніпро. Основний вид діяльності підприємства – виробництво олії та тваринних жирів [30].

Разом з тим бренд «Щедро» має значно довшу історію, ніж сама юридична особа. На офіційному сайті компанії зазначено, що «Щедро» – це гастробренд із 25-річною історією, який входить до ТОП-3 найбільших виробників продуктів та до ТОП-20 брендів харчового сектору України за версією Forbes.ua. Це свідчить про те, що компанія сформувала достатньо сильні позиції на споживчому ринку та має високий рівень впізнаваності серед покупців [31].

Розвиток компанії пов'язаний із виробництвом продукції як для кінцевих споживачів, так і для підприємств харчової галузі та готельно-ресторанного бізнесу. Це означає, що ТОВ «Щедро» працює не лише у роздрібному сегменті, а й у професійному напрямі B2B та HoReCa. Така модель дозволяє підприємству диверсифікувати продажі та зменшувати залежність від одного каналу збуту [32].

Окремо слід зазначити, що виробнича база бренду пов'язана з великими олійно-жировими підприємствами України. Зокрема, до виробничих потужностей належить Запорізький оліяжиркомбінат, історія якого розпочалася ще у 1947 році. Це підприємство спеціалізується на виробництві маргаринів, спредів і кондитерських жирів для харчової промисловості [33].

Отже, історію розвитку ТОВ «Щедро» доцільно розглядати у двох аспектах: як історію юридичної особи, зареєстрованої у 2017 році, та як історію відомого українського харчового бренду, який формувався протягом понад двох десятиліть. Завдяки поєднанню виробничого досвіду, широкого

асортименту та активної роботи з ринком компанія змогла закріпити позиції одного з помітних виробників харчової продукції в Україні.

ТОВ «Щедро» зареєстроване як товариство з обмеженою відповідальністю. Така організаційно-правова форма є поширеною для підприємств харчової промисловості, оскільки дозволяє поєднувати гнучкість управління з чітким розподілом відповідальності між власниками та менеджментом. За даними YouControl, повна назва підприємства – Товариство з обмеженою відповідальністю «Щедро», англійська назва – Limited Liability Company Schedro [30].

За інформацією Opendatabot, власником 100 % статутного капіталу ТОВ «Щедро» є AGROCOSM HOLDING LIMITED, зареєстрована на Кіпрі. Розмір внеску власника становить 686 098 165 грн. [34]. Аналогічну інформацію подає Clarity Project, де зазначено, що засновником є AGROCOSM HOLDING LIMITED із часткою 100 %, а статутний капітал підприємства – 686 098 164,79 грн. [35].

Керівником підприємства, за даними YouControl, є Щербина Максим Віталійович. Юридична адреса ТОВ «Щедро» – м. Дніпро, проспект Богдана Хмельницького, 122, літ. Д-2 [30].

Організаційна структура компанії може бути охарактеризована як виробничо-комерційна. У її складі доцільно виділити управлінський блок, виробничі підрозділи, службу якості, логістику, маркетинг, збут, фінансово-економічний відділ та підрозділи, які відповідають за роботу з різними каналами продажу. Офіційний сайт компанії окремо виділяє напрями продукції B2C, HoReCa та B2B, що підтверджує орієнтацію компанії на різні групи споживачів [31].

ТОВ «Щедро» має централізовану корпоративну структуру власності та працює як велике виробничо-збутове підприємство. Наявність іноземної холдингової компанії у структурі власності, значний статутний капітал і поділ продукції за споживчими сегментами свідчать про достатньо високий рівень організації бізнесу.

ТОВ «Щедро» спеціалізується на виробництві харчової продукції олійно-жирового та соусного напрямку. Основними товарними групами компанії є майонези, кетчупи, соуси, соєві соуси, гірчиця, маргарини, томатна паста та інша продукція для щоденного споживання. На офіційному сайті продукція представлена окремо для сегментів B2C, HoReCa та B2B, що показує широку ринкову орієнтацію компанії [31].

За інформацією офіційного сайту, продукція «Щедро» призначена не лише для кінцевого споживача, а й для підприємств харчової галузі та готельно-ресторанного бізнесу. Це є важливою перевагою підприємства, оскільки дозволяє компанії працювати одночасно на масовому споживчому ринку та на ринку професійного використання продукції [31].

Сильними сторонами ТОВ «Щедро» є відомий бренд, широка асортиментна лінійка, наявність різних форматів фасування, орієнтація на декілька каналів збуту та досвід роботи у харчовій промисловості. Наприклад, у категорії HoReCa компанія пропонує майонези різної жирності, зокрема «Преміум» 72 %, «Майонез 67» 67 %, «Deluxe» 50 %, «Салатний» 30 %, «Легкий» 15 % та «Майонезний соус» 20 % [31].

Фінансові показники також свідчать про значний масштаб діяльності підприємства.

Перспективи розвитку ТОВ «Щедро» пов'язані з подальшим розширенням асортименту, розвитком професійних сегментів B2B і HoReCa, оновленням рецептур, просуванням бренду та посиленням позицій на внутрішньому ринку. Також перспективним напрямом є розвиток продукції для харчової промисловості, оскільки саме B2B-контракти, за інформацією Elevatorist, є важливою частиною бізнесу компанії [33].

Діяльність ТОВ «Щедро» у сучасних умовах супроводжується рядом проблем і ризиків, які впливають на фінансові результати, ефективність виробництва та загальну стабільність роботи підприємства. Значна частина

цих ризиків пов'язана із загальною економічною ситуацією в Україні, воєнними діями, інфляційними процесами та нестабільністю ринку сировини.

У примітках до фінансової звітності підприємства зазначено, що повномасштабна війна суттєво впливає на діяльність компанії. Серед основних проблем виділяються перебої у логістиці, порушення транспортної інфраструктури, складність прогнозування ринку та ризики безпеки виробничої діяльності. Компанія також відзначає нестабільність валютного ринку та високий рівень економічної невизначеності.

Важливою проблемою для підприємства є зростання виробничих витрат. У структурі операційних витрат найбільшу частку займають матеріальні витрати, які у 2024 році склали понад 3,57 млрд грн. Значними також є витрати на збут, логістику та адміністративні витрати. Це свідчить про високу залежність підприємства від вартості сировини, енергоносіїв і транспортних послуг.

Ще однією проблемою є зниження фінансового результату підприємства. Це свідчить про погіршення фінансової ефективності діяльності та необхідність посилення контролю витрат і підвищення рентабельності виробництва.

Суттєвим ризиком для компанії є валютний ризик, оскільки частина операцій підприємства пов'язана з імпортом сировини та розрахунками в іноземній валюті. У фінансовій звітності зазначено, що зміна валютного курсу може впливати на величину активів, зобов'язань і фінансових результатів підприємства.

Також підприємство стикається з кредитним ризиком, який пов'язаний із дебіторською заборгованістю. Станом на кінець 2024 року поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари та послуги перевищувала 389 млн грн. Це означає, що частина коштів підприємства фактично вилучена з обороту та залежить від своєчасності розрахунків контрагентів.

Окрему проблему становить висока конкуренція на ринку харчової продукції. Компанія працює у сегменті, де представлена велика кількість

українських та міжнародних брендів. У таких умовах підприємству необхідно постійно оновлювати асортимент, підтримувати конкурентний рівень цін та інвестувати у маркетингове просування продукції.

Крім того, ризиком для діяльності ТОВ «Щедро» є залежність від купівельної спроможності населення. В умовах інфляції та зниження доходів споживачів попит на окремі види продукції може скорочуватися, що негативно впливає на обсяги реалізації.

Таким чином, основними проблемами ТОВ «Щедро» є зростання витрат, погіршення фінансових результатів, воєнні ризики, логістичні труднощі, валютні коливання та висока конкуренція на ринку. Для збереження конкурентоспроможності підприємству необхідно підвищувати ефективність управління витратами, модернізувати виробництво, розширювати асортимент і вдосконалювати систему збуту продукції.

ТОВ «Щедро» входить до числа найбільших виробників соусної та олійно-жирової продукції України, займаючи сильні позиції у сегментах майонезів, соусів, маргаринів та промислових жирів [36].

Основними конкурентними перевагами компанії є:

- впізнаваний бренд із понад 25-річною історією та високою лояльністю споживачів [37];
- диверсифікована структура продажів (B2C, B2B та HoReCa);
- наявність власної виробничої бази та інтегрованого Запорізького оліяжиркомбінату;
- широкий асортимент продукції та можливість швидкої адаптації до змін попиту [38].

Ринок перебуває на стадії зрілості та характеризується високою інтенсивністю конкурентної боротьби.

Основними бар'єрами входу є: значні інвестиції у виробничі потужності та технологічне обладнання; необхідність формування сильного бренду та забезпечення доступу до торговельних мереж; високі маркетингові витрати та потреба у масштабних промоакціях.

Додатковий конкурентний тиск створюють: товари-замінники (сметана, йогурти, домашні соуси); зростання популярності здорового харчування; розширення асортименту власних торгових марок (Private Label) великих ритейлерів [39].

Водночас ТОВ «Щедро» частково нівелює ризики розвитку Private Label, виступаючи контрактним виробником продукції для торговельних мереж. Збут продукції значною мірою залежить від співпраці з національними торговельними мережами, які мають суттєву переговорну силу та диктують виробникам умови співпраці [40].

На основі аналізу галузових тенденцій, конкурентного середовища та особливостей функціонування ринку сформовано узагальнену SWOT-матрицю для ТОВ «Щедро» (табл. 2.3).

На основі SWOT-аналізу доцільно реалізовувати такі стратегічні заходи:

- розширення виробництва промислових жирів і маргаринів для B2B-сегмента в межах політики імпортозаміщення;
- розвиток продуктових лінійок Clean Label, органічних та веганських соусів;
- збільшення присутності у сегменті HoReCa через порційне фасування та спеціалізовані продукти;
- нарощування експорту продукції з високою доданою вартістю;
- посилення контролю за дебіторською заборгованістю та кредитною політикою контрагентів.

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз ТОВ «Щедро»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Відомий бренд із понад 25-річною історією	Значний обсяг дебіторської заборгованості (понад 389 млн грн)
Входження до числа лідерів ринку	Висока залежність від вартості сировини
Диверсифіковані канали збуту (B2C, B2B, HoReCa)	Зниження рентабельності під впливом інфляції
Потужна виробнича база та власні переробні потужності	Часткова залежність від імпортних компонентів
Широкий асортимент продукції	Висока залежність від умов роботи ритейлу
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Розвиток сегментів Clean Label та Health & Wellness	Зниження купівельної спроможності населення
Імпортозаміщення на ринку промислових жирів	Посилення конкуренції з боку Private Label
Відновлення та розширення HoReCa	Валютна нестабільність і зростання витрат
Розширення експорту до країн ЄС	Логістичні та енергетичні ризики
Зростання попиту на нішеві соуси та спеціалізовану продукцію	Воєнні ризики та руйнування інфраструктури

Джерело: складено автором

Проведений аналіз свідчить, що ТОВ «Щедро» функціонує на висококонкурентному ринку з обмеженими можливостями для появи нових гравців. Основними конкурентними перевагами підприємства є сильний бренд, диверсифіковані канали збуту та потужна виробнича база. Водночас ключовими ризиками залишаються посилення позицій міжнародних компаній і Private Label, висока промо-залежність ринку та значний обсяг дебіторської заборгованості, що потребує вдосконалення системи управління збутом і фінансовими потоками.

2.3. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства

Джерелом інформації для проведення аналізу є фінансова звітність підприємства за 2023 і 2024 рр., а також дані офіційного сайту підприємства [41-42].

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному і вартісному вираженні складаємо таблицю 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз обсягів реалізації продукції ТОВ «Щедро»

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	5 166 599	5 353 667	187 068	3,62
у порівнянних цінах, тис. грн.	5 166 599	4 780 060	-386 539	-7,48

Джерело: складено автором

Дані таблиці свідчать, що у 2024 році чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Щедро» у діючих цінах зріс на 187 068 тис. грн, або на 3,62 %, порівняно з 2023 роком і досяг 5 353 667 тис. грн. Разом із тим у порівнянних цінах обсяг реалізації скоротився на 386 539 тис. грн, або на 7,48 %, і становив 4 780 060 тис. грн.

Отримані результати свідчать про те, що приріст виручки був забезпечений переважно ціновим фактором. Незважаючи на збільшення доходу у фактичних цінах, реальний обсяг реалізації продукції зменшився, що підтверджується скороченням доходу в порівнянних цінах.

Аналіз обсягів реалізації продукції ТОВ «Щедро» за видами продукції представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз обсягів реалізації продукції ТОВ «Щедро» за видами продукції

Вид продукції	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн	Відносне відхилення, %
Жир	1 107 831	1 201 134	93 303	8,42
Маргарин	1 682 778	1 635 979	-46 799	-2,78
Майонез	1 566 882	1 557 508	-9 374	-0,60
Інша продукція	779 924	904 799	124 875	16,01
Інші товари	26 187	51 576	25 389	96,95
Послуги	2 997	2 671	-326	-10,88
Разом	5 166 599	5 353 667	187 068	3,62

Джерело: складено автором

Водночас за окремими видами продукції спостерігалось скорочення обсягів реалізації. Зокрема, реалізація маргаринової продукції зменшилася на 46 799 тис. грн, або на 2,78 %, а майонезної продукції – на 9 374 тис. грн, або на 0,60 %. Обсяг наданих послуг скоротився на 326 тис. грн.

У цілому чистий дохід від реалізації продукції підприємства зріс на 187 068 тис. грн, або на 3,62 %. Основними джерелами приросту доходу стали жири та інша продукція, які компенсували скорочення реалізації маргаринової та майонезної продукції.

Таблиця 2.5

Структура доходу від реалізації продукції ТОВ «Щедро»

Вид продукції	2023 рік, тис. грн	Частка, %	2024 рік, тис. грн	Частка, %	Відхилення, тис. грн	Відхилення частки, в.п.
Жир	1 107 831	21,44	1 201 134	22,43	93 303	0,99
Маргарин	1 682 778	32,57	1 635 979	30,56	-46 799	-2,01
Майонез	1 566 882	30,33	1 557 508	29,09	-9 374	-1,24
Інша продукція	779 924	15,1	904 799	16,9	124 875	1,8
Інші товари	26 187	0,51	51 576	0,96	25 389	0,45
Послуги	2 997	0,06	2 671	0,05	-326	-0,01
Разом	5 166 599	100	5 353 667	100	187 068	–

Структурний аналіз доходу від реалізації продукції показує, що найбільшу частку у виручці ТОВ «Щедро» у 2024 році формували маргаринова продукція (30,56 %), майонези (29,09 %) та жири (22,43 %).

Сукупно на ці товарні групи припадало понад 82 % загального обсягу реалізації підприємства.

Порівняно з 2023 роком відбулися певні зміни у структурі доходу. Частка жирів збільшилася на 0,99 в.п., а іншої продукції – на 1,80 в.п. Водночас частка маргаринової продукції скоротилася на 2,01 в.п., а майонезної – на 1,24 в.п. Частка інших товарів зросла на 0,45 в.п., тоді як частка послуг залишилася практично незмінною.

Отже, у структурі реалізації спостерігається поступове посилення ролі жирів та іншої продукції при одночасному зменшенні питомої ваги маргаринової та майонезної продукції, які залишаються основними джерелами формування доходу підприємства.

Таблиця 2.6

Структура витрат на виробництво продукції

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	2023 рік	2024 рік	2023 рік	2024 рік	абс.	структури
1. Матеріальні витрати	3 039 265	3 570 474	74,23	64,66	531 209	-9,57
2. Витрати на оплату праці	418 194	507 614	10,21	9,19	89 420	-1,02
3. Відрахування на соціальні заходи	70 201	96 126	1,71	1,74	25 925	0,03
4. Амортизація	136 207	144 734	3,33	2,62	8 527	-0,71
5. Інші операційні витрати	430 548	1 203 314	10,52	21,79	772 766	11,27
Всього	4 094 415	5 522 262	100	100	1 427 847	-

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.6 свідчать про суттєве зростання витрат на виробництво продукції ТОВ «Щедро» у 2024 році. Загальна сума витрат збільшилася з 4 094 415 тис. грн до 5 522 262 тис. грн, тобто на 1 427 847 тис. грн або на 34,87 %. Така динаміка пов'язана як зі збільшенням масштабів діяльності підприємства, так і зі зміною структури виробничих витрат.

Найбільшу питому вагу у складі витрат традиційно займають матеріальні витрати. У 2024 році їх обсяг зріс на 531 209 тис. грн і становив 3 570 474 тис. грн. Водночас частка матеріальних витрат у загальній структурі

скоротилася з 74,23 % до 64,66 %, тобто на 9,57 відсоткового пункту. Незважаючи на абсолютне зростання, роль матеріальної складової у формуванні сукупних витрат дещо знизилася через швидше зростання інших елементів витрат.

Витрати на оплату праці збільшилися на 89 420 тис. грн, або на 21,38 %, і досягли 507 614 тис. грн. Проте їх частка у структурі витрат скоротилася з 10,21 % до 9,19 %. Аналогічна ситуація спостерігається щодо амортизаційних відрахувань, обсяг яких зріс на 8 527 тис. грн, але питома вага зменшилася на 0,71 в.п. та становила 2,62 %.

Найбільш суттєві зміни відбулися за статтею «Інші операційні витрати». Їх обсяг збільшився на 772 766 тис. грн і досяг 1 203 314 тис. грн. Частка цієї статті у структурі витрат зросла з 10,52 % до 21,79 %, тобто на 11,27 в.п. Саме цей елемент став основним джерелом збільшення загальної суми витрат підприємства у звітному році.

Таким чином, структура виробничих витрат ТОВ «Щедро» у 2024 році характеризувалася збереженням домінуючої ролі матеріальних витрат та істотним зростанням частки інших операційних витрат. Це свідчить про посилення впливу непрямих витрат на формування собівартості продукції та зміну структури витрат підприємства порівняно з попереднім роком.

Для аналізу виміру витрат на одну гривню виробленої продукції складаємо таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Оцінка витрат на 1 грн реалізованої продукції ТОВ «Щедро»

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	5 166 599	5 353 667	187 068	3,62
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	3 533 804	5 193 230	1 659 426	46,96
3. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн	0,684	0,970	0,286	-

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.5 свідчать про випереджальне зростання собівартості реалізованої продукції порівняно з темпами збільшення чистого доходу від реалізації. У 2024 році чистий дохід ТОВ «Щедро» зріс на 187 068 тис. грн, або на 3,62 %, і становив 5 353 667 тис. грн. Водночас собівартість реалізованої продукції збільшилася на 1 659 426 тис. грн, або на 46,96 %, до 5 193 230 тис. грн. У результаті значного зростання витрат показник витрат на 1 грн реалізованої продукції підвищився з 0,684 грн у 2023 році до 0,970 грн у 2024 році. Абсолютне збільшення становило 0,286 грн, що свідчить про суттєве зростання витратомісткості діяльності підприємства. Якщо у 2023 році на формування 1 грн доходу від реалізації припадало 68,4 коп. собівартості, то у 2024 році цей показник зріс до 97,0 коп.

Отримані результати свідчать про істотне погіршення співвідношення між доходами та витратами підприємства. Незважаючи на зростання обсягів реалізації, темпи збільшення собівартості значно перевищували темпи приросту доходу, що негативно вплинуло на ефективність операційної діяльності та прибутковість реалізації продукції.

Таким чином, у 2024 році діяльність ТОВ «Щедро» характеризувалася підвищенням витратомісткості реалізації продукції, що стало одним із ключових факторів погіршення фінансових результатів підприємства.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів складаємо таблицю 2.8.

Таблиця 2.8

Показники ефективності використання сировини та матеріалів

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення		
			всього	у т. ч. за рахунок	
				МВ	МО
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	5 166 599	5 353 667	187 068	903 029	-715 961
2. Матеріальні витрати, тис. грн.	3 039 265	3 570 474	531 209	903 029	-
3. Матеріаловіддача, грн./грн.	1,7000	1,4994	-0,2005	-	-715 961
4. Матеріалоємність, грн./грн.	0,5883	0,6669	0,0787	-	-

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.8 свідчать про погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «Щедро» у 2024 році. Незважаючи на зростання чистого доходу від реалізації продукції на 187 068 тис. грн, або на 3,62 %, підприємство було змушене суттєво збільшити матеріальні витрати – на 531 209 тис. грн, або на 17,48 %. У результаті темпи зростання матеріальних витрат значно перевищили темпи приросту доходу.

Факторний аналіз показує, що збільшення матеріальних витрат забезпечило приріст доходу на 903 029 тис. грн. Водночас зниження ефективності використання матеріальних ресурсів спричинило скорочення обсягу реалізації на 715 961 тис. грн. Отже, фактичне зростання доходу стало результатом компенсації негативного впливу погіршення матеріаловіддачі за рахунок додаткового залучення матеріальних ресурсів.

Матеріаловіддача у звітному році знизилася з 1,7000 грн до 1,4994 грн на 1 грн матеріальних витрат, або на 11,8 %. Це означає, що кожна гривня матеріальних ресурсів забезпечувала менший обсяг доходу, ніж у попередньому році. Одночасно матеріалоємність продукції зросла з 0,5883 грн до 0,6669 грн, тобто на 0,0787 грн або на 13,38 %. Таким чином, для отримання 1 грн доходу підприємству необхідно було витратити більше матеріальних ресурсів.

Отримані результати свідчать про підвищення матеріаломісткості виробництва та зниження ефективності використання сировини і матеріалів. Незважаючи на зростання обсягів реалізації, досягнуто воно було переважно за рахунок збільшення матеріальних витрат, а не за рахунок підвищення ефективності їх використання.

Таблиця 2.9

**Динаміка вартості основних засобів виробничого призначення
ТОВ «Щедро»**

	На початок року	На кінець року	Абсолютне	Відносне, %
2023 рік				
1. Виробничого призначення, всього	73 242	101 713	28 471	38,87
Машини та обладнання	13 718	20 544	6 826	49,76
Комп'ютерна техніка	34 133	42 984	8 851	25,93
Інші основні засоби	25 392	38 185	12 793	50,38
2024 рік				
1. Виробничого призначення, всього	101 713	118 518	16 805	16,52
Машини та обладнання	20 544	25 313	4 769	23,22
Комп'ютерна техніка	42 984	45 353	2 369	5,51
Інші основні засоби	38 185	47 852	9 667	25,32

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.9 свідчать про стале нарощування вартості основних засобів виробничого призначення ТОВ «Щедро» протягом досліджуваного періоду. У 2023 році їх загальна вартість збільшилася з 73 242 тис. грн до 101 713 тис. грн, тобто на 28 471 тис. грн або на 38,87 %. У 2024 році приріст становив 16 805 тис. грн, або 16,52 %, у результаті чого вартість основних засобів досягла 118 518 тис. грн.

У структурі виробничих основних засобів найбільш динамічно у 2023 році зростала вартість інших основних засобів, яка збільшилася на 12 793 тис. грн або на 50,38 %. Вартість машин та обладнання зросла на 6 826 тис. грн (49,76 %), а комп'ютерної техніки – на 8 851 тис. грн (25,93 %). Така динаміка свідчить про активне оновлення матеріально-технічної бази підприємства та розширення виробничого потенціалу.

У 2024 році тенденція до збільшення вартості основних засобів збереглася, хоча темпи приросту були нижчими. Найбільше зростання спостерігалось за групою «Інші основні засоби», вартість якої збільшилася на 9 667 тис. грн або на 25,32 %. Вартість машин та обладнання зросла на 4 769 тис. грн (23,22 %), тоді як комп'ютерна техніка збільшилася лише на 2 369 тис. грн (5,51 %).

Загалом результати аналізу свідчать про послідовне нарощування виробничого потенціалу підприємства. Особливо позитивним є збільшення вартості машин та обладнання, оскільки саме ця група основних засобів безпосередньо формує технічні можливості виробництва та впливає на ефективність господарської діяльності підприємства.

Для аналізу технічного стану основних фондів складемо таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз технічного стану основних фондів підприємства

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
2023 рік			
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	73 242	101 713	28 471
2. Знос, тис. грн.	46 059	71 368	25 309
3. Залишкова вартість ОФ, тис. грн.	27 183	30 345	3 162
4. Коефіцієнт придатності	0,371	0,298	-0,073
5. Коефіцієнт зносу	0,629	0,702	0,073
2024 рік			
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	101 713	118 518	16 805
2. Знос, тис. грн.	71 368	80 157	8 789
3. Залишкова вартість ОФ, тис. грн.	30 345	38 361	8 016
4. Коефіцієнт придатності	0,298	0,324	0,025
5. Коефіцієнт зносу	0,702	0,676	-0,026

Джерело: складено автором

Аналіз показує, що динаміка показників була неоднозначною: у 2023 році спостерігалось погіршення технічного стану основних засобів, тоді як у 2024 році намітилися позитивні тенденції щодо їх оновлення.

У 2023 році первісна вартість основних фондів збільшилася з 73 242 тис. грн до 101 713 тис. грн, тобто на 28 471 тис. грн або на 38,87 %. Разом із цим сума накопиченого зносу зросла на 25 309 тис. грн і досягла 71 368 тис. грн. Незважаючи на збільшення залишкової вартості на 3 162 тис. грн, темпи зростання зносу були вищими, що призвело до погіршення якісного стану основних засобів. Коефіцієнт придатності знизився з 0,371 до 0,298, тоді як коефіцієнт зносу зріс з 0,629 до 0,702.

У 2024 році підприємство продовжило нарощувати вартість основних засобів. Первісна вартість збільшилася на 16 805 тис. грн і становила 118 518 тис. грн. При цьому залишкова вартість зросла на 8 016 тис. грн, або на 26,4

%, що перевищує відповідний показник попереднього року. Знос основних фондів також збільшився, проте темпи його приросту були значно нижчими і становили 8 789 тис. грн.

Позитивною тенденцією стало підвищення коефіцієнта придатності з 0,298 до 0,324 та відповідне зниження коефіцієнта зносу з 0,702 до 0,676. Це свідчить про збільшення частки придатної до експлуатації вартості основних фондів і певне омолодження виробничого потенціалу підприємства.

Для аналізу показників ефективності використання основних фондів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.11.

Таблиця 2.11

Показники ефективності використання основних фондів підприємства

Показники	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	5 166 599,0	5 353 667,0	187 068,0
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	28 764,0	34 353,0	5589
3. Фондовіддача, грн. / грн.	179,620	155,843	-23,778
4. Фондоємність, грн. / грн.	0,00557	0,00642	0,00085

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.11 свідчать про зниження ефективності використання основних фондів ТОВ «Щедро» у 2024 році. Незважаючи на зростання чистого доходу від реалізації продукції на 187 068 тис. грн, або на 3,62 %, середньорічна вартість основних фондів збільшилася більш високими темпами – на 5 589 тис. грн, або на 19,43 %.

У результаті фондовіддача зменшилася зі 179,62 грн до 155,84 грн на 1 грн середньорічної вартості основних фондів. Абсолютне скорочення показника становило 23,78 грн, або 13,24 %. Це означає, що кожна гривня, вкладена в основні фонди, у 2024 році забезпечувала менший обсяг доходу, ніж у попередньому році.

Оберненим показником фондовіддачі є фондоємність. Незважаючи на те, що через округлення її значення в таблиці залишилося на рівні 0,006

грн/грн, фактичні розрахунки свідчать про зростання фондоємності продукції. Це означає, що для формування 1 грн доходу підприємству необхідно було використовувати більший обсяг основних засобів, ніж у 2023 році.

Зниження фондовіддачі пояснюється тим, що темпи приросту вартості основних фондів значно перевищували темпи збільшення обсягів реалізації продукції. Отже, введення нових основних засобів поки що не забезпечило відповідного зростання доходу, що негативно позначилося на показниках ефективності їх використання.

Таким чином, у 2024 році підприємство збільшило свій виробничий потенціал, однак рівень віддачі від використання основних фондів знизився, що свідчить про необхідність більш повного завантаження наявних виробничих потужностей.

Для аналізу впливу зміни фондовіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на відхилення обсягу виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.12.

Таблиця 2.12

Факторний аналіз впливу вартості основних фондів та фондовіддачі на зміну чистого доходу від реалізації продукції

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				ОФ	Фв
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5 166 599,00	5 353 667,0	187 068,0	1 003 898	-816 829,99
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	28 764,00	34 353,0	5 589,0	1 003 898	-
3. Фондовіддача, грн./грн.	179,620	155,843	-23,778	-	-816 829,99

Джерело: складено автором

Факторний аналіз показує, що приріст чистого доходу від реалізації продукції у 2024 році на 187 068 тис. грн був сформований під впливом двох різноспрямованих факторів.

Позитивний вплив на зміну обсягу реалізації мало збільшення середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності. У звітному році їх середньорічна вартість зросла з 28 764 тис. грн до 34 353 тис. грн, тобто на 5 589 тис. грн або на 19,43 %. За рахунок цього фактора підприємство отримало додатковий приріст доходу в сумі 1 003 897,99 тис. грн. Отже, розширення виробничого потенціалу створило передумови для збільшення обсягів реалізації продукції.

Водночас негативний вплив справило зниження фондівіддачі. У 2024 році показник скоротився з 179,62 грн до 155,84 грн на 1 грн середньорічної вартості основних фондів, тобто на 23,78 грн або на 13,24 %. Унаслідок погіршення ефективності використання основних засобів підприємство недоотримало 816 829,99 тис. грн можливого доходу.

Таким чином, фактичне зростання чистого доходу від реалізації продукції було забезпечене виключно збільшенням вартості основних фондів. Разом із тим зниження фондівіддачі суттєво стримувало позитивний ефект від нарощування виробничих активів. Це свідчить про те, що наявний виробничий потенціал підприємства використовується не повною мірою, а темпи зростання доходу відстають від темпів збільшення вартості основних засобів.

Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції складемо таблицю 2.13.

Таблиця 2.13

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення		
			всього	у тому числі за рахунок	
				ЧСУ	ВРІР
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5166599,0 0	5353667,0 0	187068,0 0	888953,72	-701885,72
2. Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	1453	1703	250	888953,72	-
3. Середньорічна продуктивність одного робітника, тис. грн./ос.	3555,81	3143,67	-412,15	-	-701885,72

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.13 свідчать, що приріст чистого доходу від реалізації продукції ТОВ «Щедро» у 2024 році на 187 068 тис. грн був сформований під впливом двох протилежних факторів – зміни чисельності персоналу та продуктивності праці.

Середньооблікова чисельність персоналу збільшилася з 1453 до 1703 осіб, тобто на 250 осіб або на 17,2 %. За рахунок цього фактора підприємство отримало додатковий приріст доходу в сумі 888 953,72 тис. грн. Таким чином, основним джерелом збільшення обсягів реалізації стало розширення кадрового потенціалу підприємства.

Водночас середньорічна продуктивність праці одного працівника знизилася з 3555,81 тис. грн до 3143,67 тис. грн, або на 412,15 тис. грн (11,59 %). Унаслідок цього підприємство недоотримало 701 885,72 тис. грн можливого доходу.

Отже, зростання чистого доходу від реалізації продукції було забезпечене переважно екстенсивним фактором – збільшенням чисельності персоналу. Разом із тим зниження продуктивності праці суттєво стримувало приріст доходу та негативно вплинуло на ефективність використання трудових ресурсів.

Для аналізу зміни фонду оплати праці складемо аналітичну табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Вплив зміни чисельності персоналу та середньої заробітної плати одного робітника на зміну фонду оплати праці

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення		
			всього	у тому числі за рахунок	
				ЧСУ	ЗП
1. Фонд оплати праці штатних робітників, тис. грн.	418 194	507 614	89420	71953,54	17466,46
2. Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу, ос.	1453	1703	250	71953,54	-
3. Середньорічна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	287,81	298,07	10,26	-	17466,46

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.14 свідчать про зростання фонду оплати праці ТОВ «Щедро» у 2024 році. Загальна сума витрат на оплату праці збільшилася з 418 194 тис. грн до 507 614 тис. грн, тобто на 89 420 тис. грн або на 21,38 %.

Основним фактором зростання фонду оплати праці стало збільшення середньооблікової чисельності персоналу з 1453 до 1703 осіб. За рахунок цього фактора фонд оплати праці зріс на 71 953,54 тис. грн, що становить понад 80 % загального приросту.

Додатковий вплив мало підвищення середньорічної заробітної плати одного працівника з 287,81 тис. грн до 298,07 тис. грн, або на 10,26 тис. грн (3,56 %). За рахунок цього фактора фонд оплати праці збільшився ще на 17 466,46 тис. грн.

Отже, збільшення фонду оплати праці було обумовлене як розширенням чисельності персоналу, так і підвищенням рівня оплати праці. При цьому визначальний вплив на зміну показника мало саме зростання кількості працівників.

Заключним етапом аналізу ефективності використання трудових ресурсів є аналіз співвідношення продуктивності праці одного робітника та середньої заробітної плати, для цього складемо аналітичну таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Співвідношення змін продуктивності праці та середньої заробітної плати

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Середньорічна продуктивність одного робітника, тис. грн./ос.	3555,81	3143,67	-412,15	-11,59
2. Середньорічна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	287,81	298,07	10,26	3,56

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.15 свідчать про погіршення співвідношення між продуктивністю праці та рівнем оплати праці у 2024 році. Середньорічна продуктивність одного працівника зменшилася з 3555,81 тис. грн до 3143,67 тис. грн, тобто на 412,15 тис. грн або на 11,59 %. Водночас середньорічна заробітна плата одного працівника збільшилася з 287,81 тис. грн до 298,07 тис. грн, що становить приріст 10,26 тис. грн або 3,56 %.

Таким чином, темпи зміни продуктивності праці та заробітної плати були різноспрямованими: за умов зниження продуктивності праці рівень оплати праці продовжував зростати. Це свідчить про зменшення ефективності використання трудових ресурсів та погіршення співвідношення між результатами праці і витратами на її оплату.

Аналіз структури оборотних активів ТОВ «Щедро» представлено у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Аналіз структури оборотних активів ТОВ «Щедро»

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис.грн	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Попередній рік						
Оборотні активи	2 822 328	100,00	2 401 109	100,00	-421 219	-14,9
Запаси	703 366	24,92	471 807	19,65	-231 559	-32,9
Дебіторська заборгованість	2 067 923	73,27	1 840 511	76,65	-227 412	-11,0
Грошові кошти та їх еквіваленти	26 314	0,93	29 900	1,25	3 586	13,6
Інші оборотні активи	24 725	0,88	58 891	2,45	34 166	138,2
Наступний рік						
Оборотні активи	2 401 189	100,00	2 393 415	100,00	-7 774	-0,3
Запаси	471 807	19,65	756 680	31,62	284 873	60,4
Дебіторська заборгованість	1 840 511	76,65	1 531 330	63,98	-309 181	-16,8
Грошові кошти та їх еквіваленти	29 900	1,25	88 578	3,70	58 678	196,2
Інші оборотні активи	58 891	2,45	16 790	0,70	-42 101	-71,5

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.16 свідчать про суттєві зміни у структурі оборотних активів ТОВ «Щедро» протягом досліджуваного періоду. У 2023 році загальна вартість оборотних активів скоротилася на 421 219 тис. грн, або на 14,9 %, і на кінець року становила 2 401 109 тис. грн. Основною причиною такого скорочення стало зменшення запасів на 231 559 тис. грн та дебіторської заборгованості на 227 412 тис. грн.

У 2024 році загальний обсяг оборотних активів практично не змінився та зменшився лише на 7 774 тис. грн, або на 0,3 %. Водночас відбулися помітні

структурні зміни. Вартість запасів зросла на 284 873 тис. грн, або на 60,4 %, унаслідок чого їх частка в структурі оборотних активів збільшилася з 19,65 % до 31,62 %. Одночасно дебіторська заборгованість скоротилася на 309 181 тис. грн, або на 16,8 %, а її частка зменшилася з 76,65 % до 63,98 %.

Позитивною тенденцією стало збільшення залишків грошових коштів та їх еквівалентів на 58 678 тис. грн, або на 196,2 %. Частка найбільш ліквідних активів зросла з 1,25 % до 3,70 %. Водночас інші оборотні активи скоротилися на 42 101 тис. грн.

Отже, у 2024 році структура оборотних активів стала більш збалансованою за рахунок зменшення частки дебіторської заборгованості та збільшення частки запасів і грошових коштів, що позитивно впливає на ліквідність та фінансову стійкість підприємства.

Для аналізу ефективності використання оборотних засобів складаємо таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Показники оборотності оборотних коштів

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизу), тис. грн.	5 166 599	5 353 667	187 068
2. Середній залишок оборотних засобів, тис. грн.	2 611 719	2 397 302	-214 417
3. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	1,98	2,23	0,255
4. Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	181,98	161,20	-20,777
5. Коефіцієнт закріплення оборотних засобів	0,51	0,45	-0,058

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.17 свідчать про підвищення ефективності використання оборотних коштів ТОВ «Щедро» у 2024 році. Незважаючи на незначне скорочення середнього залишку оборотних засобів на 214 417 тис. грн, або на 8,2 %, обсяг реалізованої продукції збільшився на 187 068 тис. грн і досяг 5 353 667 тис. грн.

У результаті коефіцієнт оборотності оборотних засобів зріс з 1,98 до 2,23 оберта, тобто на 0,25 оберта або на 12,9 %. Це означає, що кожна гривня

оборотних активів у звітному році забезпечувала більший обсяг реалізації продукції порівняно з попереднім роком.

Позитивні зміни підтверджуються скороченням тривалості одного обороту з 181,98 до 161,20 дня. Прискорення оборотності на 20,78 дня свідчить про більш ефективне використання оборотного капіталу та швидше перетворення вкладених коштів у грошові надходження.

Коефіцієнт закріплення оборотних засобів зменшився з 0,51 до 0,45 грн. Це означає, що для отримання 1 грн доходу від реалізації підприємству у 2024 році було необхідно залучати менший обсяг оборотних коштів, ніж у попередньому році.

Додатково проведемо факторний аналіз впливу ефективності використання оборотних коштів на обсяг реалізованої продукції підприємства (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Факторний аналіз впливу ефективності використання оборотних коштів на обсяг реалізованої продукції ТОВ «Щедро»

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення		
			Всього	в тому числі за рахунок	
				МЗ	Мвід
1. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного збору), тис. грн.	5 166 599	5 353 667	187 068,0	-424 166,72	611 234,72
2. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	2 611 719	2 397 302	-214 416,5	-424 166,72	-
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,98	2,23	0,25	-	611 235

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.18 свідчать, що зміна обсягу реалізації продукції ТОВ «Щедро» у 2024 році була зумовлена впливом двох факторів: зміною середнього залишку оборотних коштів та зміною швидкості їх обороту.

Негативний вплив на обсяг реалізації мало скорочення середнього залишку оборотних коштів з 2 611 719 тис. грн до 2 397 302 тис. грн. За рахунок цього фактора підприємство недоотримало 424 166,72 тис. грн потенційного доходу.

Водночас вирішальним фактором зростання реалізації стало підвищення ефективності використання оборотних коштів. Коефіцієнт оборотності зріс з 1,98 до 2,23 оберта, що забезпечило додатковий приріст доходу в сумі 611 234,72 тис. грн.

Отже, загальне збільшення обсягу реалізації продукції на 187 068 тис. грн було досягнуто виключно завдяки прискоренню оборотності оборотних активів. Незважаючи на скорочення середнього обсягу оборотних коштів, підприємство змогло підвищити ефективність їх використання, що стало основним фактором зростання доходу у звітному році.

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів використовуємо дані форми № 2 «Звіт про фінансові результати» і наводимо їх у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Аналіз фінансових результатів ТОВ «Щедро»

Назва статті	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5 166 599	5 353 667	187 068	3,62
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3 533 804	5 193 230	1 659 426	46,96
Валовий прибуток	1 632 786	172 437	-1 460 349	-89,44
Інші операційні доходи	18 280	6 531	-11 749	-64,27
Адміністративні витрати	172 642	201 227	28 585	16,56
Витрати на збут	632 658	986 530	353 872	55,93
Інші операційні витрати	118 058	79 486	-38 572	-32,67
Фінансовий результат від операційної діяльності	713 208	-887 734	-1 600 942	-224,47
Фінансові доходи	22 777	35 828	13 051	57,30
Фінансові витрати	71 326	43 393	-27 933	-39,16
Фінансовий результат до оподаткування	124 660	-752 466	-877 126	-703,61
Витрати (дохід) з податку на прибуток	25 002	-677 220	-702 222	-2808,66
Чистий фінансовий результат	99 658	-75 246	-174 904	-175,50

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.17 свідчать про суттєве погіршення фінансових результатів діяльності ТОВ «Щедро» у 2024 році. Незважаючи на зростання

чистого доходу від реалізації продукції на 187 068 тис. грн, або на 3,62 %, до 5 353 667 тис. грн, підприємство не змогло забезпечити відповідного контролю за витратами.

Найбільш негативною тенденцією стало значне зростання собівартості реалізованої продукції, яка збільшилася на 1 659 426 тис. грн, або на 46,96 %. У результаті валовий прибуток скоротився з 1 632 786 тис. грн до 172 437 тис. грн, тобто на 1 460 349 тис. грн або на 89,44 %. Це свідчить про різке зниження прибутковості основної діяльності підприємства.

Додатковий негативний вплив на фінансові результати справило зростання адміністративних витрат на 16,56 % та витрат на збут на 55,93 %. Водночас інші операційні доходи скоротилися на 64,27 %. У результаті фінансовий результат від операційної діяльності змінився з прибутку в сумі 713 208 тис. грн на збиток у розмірі 887 734 тис. грн.

Позитивним фактором стало збільшення фінансових доходів на 57,3 % та скорочення фінансових витрат на 39,16 %. Проте цього виявилось недостатньо для компенсації погіршення результатів операційної діяльності. Як наслідок, фінансовий результат до оподаткування зменшився на 877 126 тис. грн та набув від'ємного значення.

За підсумками 2024 року підприємство отримало чистий збиток у сумі 75 246 тис. грн, тоді як у 2023 році було отримано чистий прибуток у розмірі 99 658 тис. грн.

Розрахунок коефіцієнтів рентабельності зводимо в таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Показники рентабельності ТОВ «Щедро»

Показники	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу, %	4,04	-3,05	-7,09
Рентабельність власного капіталу, %	19,2	-16,95	-36,15
Рентабельність продукції, %	46,21	3,32	-42,89

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.18 свідчать про різке погіршення показників рентабельності ТОВ «Щедро» у 2024 році. Негативна динаміка є наслідком

істотного скорочення прибутковості діяльності підприємства та отримання чистого збитку за результатами звітного року.

Рентабельність капіталу знизилася з 4,04 % до -3,05 %, тобто на 7,09 відсоткового пункту. Це означає, що капітал підприємства перестав генерувати прибуток і за підсумками року забезпечив від'ємний фінансовий результат.

Ще більш суттєво погіршилася рентабельність власного капіталу, яка скоротилася з 19,20 % до -16,95 %. Зниження показника на 36,15 відсоткового пункту свідчить про втрату ефективності використання коштів власників підприємства та зменшення інвестиційної привабливості бізнесу.

Особливо різке скорочення спостерігається за показником рентабельності продукції. Якщо у 2023 році на 1 грн собівартості припадало 46,21 коп. прибутку, то у 2024 році лише 3,32 коп. Внаслідок цього показник знизився на 42,89 відсоткового пункту, що безпосередньо пов'язано зі стрімким зростанням собівартості реалізованої продукції.

Отже, усі показники рентабельності демонструють негативну динаміку, що підтверджує суттєве погіршення фінансового стану підприємства у 2024 році. Основними причинами стали випереджаюче зростання витрат порівняно з доходами та різке скорочення прибутковості основної діяльності.

Для аналізу структури балансу підприємства складаємо аналітичну таблицю 2.21.

Дані таблиці 2.21 свідчать про скорочення валюти балансу ТОВ «Щедро» протягом досліджуваного періоду. У 2023 році загальна вартість активів підприємства зменшилася на 424 989 тис. грн, або на 14,58 %, і становила на кінець року 2 489 924 тис. грн. У 2024 році скорочення продовжилося, однак його масштаби були значно меншими – баланс зменшився на 25 600 тис. грн, або на 1,03 %, до 2 464 324 тис. грн.

Таблиця 2.21

Аналіз структури активів і пасивів ТОВ «Щедро»

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		У струк- турі
	На початок року	На кінець року	На почато к року	На кінець року	абсолют не	віднос не	
2023 рік							
АКТИВ							
Необоротні активи	92 585	88 735	3,18	3,56	-3 850	-4,16	0,39
Оборотні активи	2 822 328	2 401 189	96,82	96,44	-421 139	-14,92	-0,39
Баланс	2 914 913	2 489 924	100,00	100,00	-424 989	-14,58	0,00
ПАСИВ							
Власний капітал	419 478	519 136	14,39	20,85	99 658	23,76	6,46
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	52 491	35 153	1,80	1,41	-17 338	-33,03	-0,39
Поточні зобов'язання і забезпечення	2 442 944	1 935 635	83,81	77,74	-507 309	-20,77	-6,07
Баланс	2 914 913	2 489 924	100	100	-424 989	-14,58	
2024 рік							
АКТИВ							
Необоротні активи	88 735	70 909	3,56	2,88	-17 826	-20,09	-0,68
Оборотні активи	2 401 189	2 393 415	96,44	97,12	-7 774	-0,32	0,68
Баланс	2 489 924	2 464 324	100,00	100,00	-25 600	-1,03	0,00
ПАСИВ							
Власний капітал	519 136	443 890	20,85	18,01	-75 246	-14,49	-2,84
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	35 153	1 912	1,41	0,08	-33 241	-94,56	-1,33
Поточні зобов'язання і забезпечення	1 935 635	2 018 522	77,74	81,91	82 887	4,28	4,17
Баланс	2 489 924	2 464 324	100,00	100,00	-25 600	-1,03	—

Джерело: складено автором

У структурі активів протягом усього періоду переважали оборотні активи, частка яких перевищувала 96 %. У 2023 році їх вартість скоротилася

на 421 139 тис. грн, а у 2024 році – лише на 7 774 тис. грн. Водночас їх частка в структурі активів у 2024 році зросла з 96,44 % до 97,12 %. Необоротні активи займали незначну частку балансу та протягом двох років скорочувалися як в абсолютному, так і у відносному вираженні.

У структурі джерел фінансування в 2023 році відбулося покращення фінансової стійкості підприємства. Власний капітал збільшився на 99 658 тис. грн, або на 23,76 %, а його частка зросла з 14,39 % до 20,85 %. Одночасно поточні зобов'язання скоротилися на 507 309 тис. грн, що зумовило зниження їх питомої ваги на 6,07 в.п.

У 2024 році ситуація змінилася. Власний капітал скоротився на 75 246 тис. грн, або на 14,49 %, а його частка зменшилася до 18,01 %. Основною причиною стало отримання підприємством чистого збитку за результатами року. Довгострокові зобов'язання майже повністю були погашені та становили лише 1 912 тис. грн. Натомість поточні зобов'язання зросли на 82 887 тис. грн, а їх частка збільшилася до 81,91 % валюти балансу.

Таким чином, структура балансу ТОВ «Щедро» характеризується високою концентрацією оборотних активів та значною залежністю від короткострокових джерел фінансування. Якщо у 2023 році спостерігалось певне зміцнення фінансової стійкості підприємства, то у 2024 році відбулося її послаблення внаслідок скорочення власного капіталу та зростання частки поточних зобов'язань. Це безпосередньо пов'язано з погіршенням фінансових результатів діяльності та отриманням чистого збитку у звітному році.

Для поглибленого аналізу складу та структури активів підприємства складаємо таблицю 2.22.

Дані таблиці 2.22 характеризують склад та структуру майна ТОВ «Щедро» протягом 2023–2024 років. Аналіз свідчить, що підприємство має високу частку оборотних активів, яка перевищує 96 % загальної вартості майна, що є характерним для підприємств із значними обсягами товарних запасів та дебіторської заборгованості.

Таблиця 2.22

Склад та структура майна підприємства

Стаття активу	Абсолютні величини, тис. грн		Структура, %		Відхилення абсолютної величини		Відх. в структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсо- лютне	Віднос- не, %	в.п.
2023 рік							
1. Необоротні активи	92 585	88 735	3,18	3,56	-3 850	-4,16	0,39
1.1. Незавершені капітальні інвестиції	2 149	2 274	0,07	0,09	125	5,82	0,02
1.2. Основні засоби	22 652	30 345	0,78	1,22	7 693	33,96	0,44
1.3. Активи з права користування	67 784	55 896	2,33	2,24	-11 888	-17,54	-0,08
1.4. Інша довгострокова дебіторська заборгованість		220					
2. Оборотні активи	2 822 328	2 401 189	96,82	96,44	-421 139	-14,92	-0,39
2.1. Запаси	703 366	471 807	24,13	18,95	-231 559	-32,92	-5,18
2.2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	254 879	344 324	8,74	13,83	89 445	35,09	5,08
2.3. Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1 716 254	1 446 955	58,88	58,11	-269 299	-15,69	-0,77
2.4. Дебіторська заборгованість з бюджетом	3 897	19 841	0,13	0,80	15 944	409,14	0,66
2.5. Інша поточна дебіторська заборгованість	92 893	29 391	3,19	1,18	-63 502	-68,36	-2,01
2.6. Грошові кошти та їх еквіваленти	26 314	29 900	0,90	1,20	3 586	13,63	0,30
2.7. Витрати майбутніх періодів	1 710	71	0,06	0,00	-1 639	-95,85	-0,06
2.8. Інші оборотні активи	23 015	58 891	0,79	2,37	35 876	155,88	1,58
Баланс	2 914 913	2 489 924	100	100	-424 989	-14,58	0,00
2024 рік							
1. Необоротні активи	88 735	70 909	3,56	2,88	-17 826	-20,09	-0,69
1.1. Незавершені капітальні інвестиції	2 274	1 621	0,09	0,07	-653	-28,72	-0,03
1.2. Основні засоби	30 345	38 361	1,22	1,56	8 016	26,42	0,34

продовження табл. 2.22

1.3. Активи з права користування	55 896	30 927	2,24	1,25	-24 969	-44,67	-0,99
1.4. Інша довгострокова дебіторська заборгованість	220	0	0,01	0,00	-220	-100,00	-0,01
2. Оборотні активи	2 401 189	2 393 415	96,44	97,12	-7 774	-0,32	0,69
2.1. Запаси	471 807	756 680	18,95	30,71	284 873	60,38	11,76
2.2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	344 324	371 001	13,83	15,05	26 677	7,75	1,23
2.3. Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1 446 955	1 109 228	58,11	45,01	-337 727	-23,34	-13,10
2.4. Дебіторська заборгованість з бюджетом	19 841	32 974	0,80	1,34	13 133	66,19	0,54
2.5. Інша поточна дебіторська заборгованість	29 391	18 127	1,18	0,74	-11 264	-38,32	-0,44
2.6. Грошові кошти та їх еквіваленти	29 900	88 578	1,20	3,59	58 678	196,25	2,39
2.7. Витрати майбутніх періодів	71						
2.8. Інші оборотні активи	58 891	16 790	2,37	0,68	-42 101	-71,49	-1,68
Баланс	2 489 924	2 464 324	100	100	-25 600	-1,03	0,00

Джерело: складено автором

У 2023 році загальна вартість майна підприємства скоротилася на 424 989 тис. грн, або на 14,58 %. Основною причиною стало зменшення оборотних активів на 421 139 тис. грн. Найбільший вплив справило скорочення запасів на 231 559 тис. грн та дебіторської заборгованості за виданими авансами на 269 299 тис. грн. Водночас дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги зросла на 89 445 тис. грн, а її частка у структурі активів збільшилася з 8,74 % до 13,83 %.

У складі необоротних активів позитивною тенденцією стало збільшення вартості основних засобів на 7 693 тис. грн, або на 33,96 %. Проте загальний обсяг необоротних активів скоротився на 3 850 тис. грн через зменшення вартості активів з права користування на 11 888 тис. грн.

У 2024 році загальна вартість майна зменшилася лише на 25 600 тис. грн, або на 1,03 %. При цьому відбулися суттєві структурні зміни. Запаси зросли на 284 873 тис. грн, або на 60,38 %, а їх частка збільшилася з 18,95 % до 30,71 %. Одночасно дебіторська заборгованість за виданими авансами скоротилася на 337 727 тис. грн, що зумовило зменшення її питомої ваги на 13,10 в.п.

Позитивною тенденцією стало збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 58 678 тис. грн, або на 196,25 %. Їх частка у структурі активів зросла з 1,20 % до 3,59 %, що сприяло підвищенню ліквідності підприємства. Також збільшилася дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги на 26 677 тис. грн.

Для аналізу джерел фінансових ресурсів складаємо таблицю 2.23.

Таблиця 2.23

Склад та структура джерел фінансових ресурсів ТОВ «Щедро»

Стаття пасиву	Абсолютні величини, тис. грн		Структура, %		Відхилення абсолютної величини		Відх. в структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютн е	віднос не, %	в.п.
1. Власний капітал	419 478	519 136	14,39	20,85	99 658	23,76	6,46
1.1. Зареєстрований капітал	686 098	686 098	23,54	27,55	0	0,00	4,02
1.2. Нерозподілений прибуток	-266 620	-166 962	-9,15	-6,71	99 658	-37,38	2,44
2. Довгострокові зобов'язання	52 491	35 153	1,80	1,41	-17 338	-33,03	-0,39
2.1. Інші довгострокові зобов'язання	52 491	35 153	1,80	1,41	-17 338	-33,03	-0,39
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	2 442 944	1 935 635	83,81	77,74	-507 309	-20,77	-6,07
3.1. Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	20 947	27 464	0,72	1,10	6 517	31,11	0,38
3.2. Кредиторська заборгованість за товари, роботи	1 411 719	867 270	48,43	34,83	-544 449	-38,57	-13,60
3.3. Розрахунки з бюджетом	4 172	58 112	0,14	2,33	53 940	1292,9	2,19
3.4. Розрахунки зі страхування	3 749	4 599	0,13	0,18	850	22,67	0,06

продовження табл. 2.23

3.5. Розрахунки з оплати праці	18 141	22 292	0,62	0,90	4 151	22,88	0,27
3.6. Одержані аванси	15 687	10 742	0,54	0,43	-4 945	-31,52	-0,11
3.7. Поточні забезпечення	35 482	47 026	1,22	1,89	11 544	32,53	0,67
3.8. Інші поточні зобов'язання	933 047	898 130	32,01	36,07	-34 917	-3,74	4,06
Баланс	2 914 913	2 489 924	100	100	-424 989	-14,58	0,00
2024							
1. Власний капітал	519 136	443 890	20,85	18,01	-75 246	-14,5	-2,84
1.1. Зареєстрований капітал	686 098	686 098	27,56	27,84	0	0	0,28
1.2. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-166 962	-242 208	-6,71	-9,83	-75 246	45,07	-3,12
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	35 153	1 912	1,41	0,08	-33 241	-94,56	-1,33
2.1. Інші довгострокові зобов'язання	35 153	1 912	1,41	0,08	-33 241	-94,56	-1,33
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	1 935 635	2 018 522	77,74	81,92	82 887	4,28	4,18
3.1. Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	27 464	34 878	1,1	1,42	7 414	27	0,32
3.2. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	867 270	1 363 251	34,83	55,32	495 981	57,19	20,49
3.3. Розрахунки з бюджетом	58 112	8 032	2,33	0,33	-50 080	-86,18	-2
3.4. Розрахунки зі страхування	4 599	5 988	0,18	0,24	1 389	30,2	0,06
3.5. Розрахунки з оплати праці	22 292	27 279	0,89	1,11	4 987	22,37	0,22
3.6. Одержані аванси	10 742	26 306	0,43	1,07	15 564	144,89	0,64
3.7. Поточні забезпечення	47 026	62 605	1,89	2,54	15 579	33,13	0,65
3.8. Інші поточні зобов'язання	898 130	490 183	36,07	19,89	-407 947	-45,42	-16,18
Баланс	2 489 924	2 464 324	100	100	-25 600	-1,03	0

Джерело: складено автором

Дані таблиці 2.21 характеризують склад і структуру джерел фінансування ТОВ «Щедро» та свідчать про суттєві зміни у структурі капіталу підприємства протягом 2023–2024 років.

У 2023 році загальна сума джерел фінансування скоротилася на 424 989 тис. грн, або на 14,58 %. Незважаючи на зменшення валюти балансу, власний капітал збільшився на 99 658 тис. грн, або на 23,76 %, а його частка в структурі пасиву зросла з 14,39 % до 20,85 %. Основною причиною стало скорочення непокритого збитку з 266 620 тис. грн до 166 962 тис. грн. Розмір зареєстрованого капіталу протягом року залишався незмінним і становив 686 098 тис. грн.

Довгострокові зобов'язання зменшилися на 17 338 тис. грн, або на 33,03 %, а їх частка скоротилася до 1,41 %. Поточні зобов'язання знизилися на 507 309 тис. грн, або на 20,77 %, що позитивно вплинуло на фінансову стійкість підприємства. Найбільше скоротилася кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги – на 544 449 тис. грн.

У 2024 році ситуація змінилася. Власний капітал зменшився на 75 246 тис. грн, або на 14,49 %, а його частка скоротилася з 20,85 % до 18,01 %. Причиною стало збільшення непокритого збитку до 242 208 тис. грн, що відповідає отриманому підприємством чистому збитку за результатами року.

Довгострокові зобов'язання майже повністю були погашені та скоротилися на 94,56 %, до 1 912 тис. грн. Водночас поточні зобов'язання зросли на 82 887 тис. грн, або на 4,28 %, а їх частка збільшилася до 81,92 % валюти балансу. Найсуттєвіше зросла кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги – на 495 981 тис. грн, або на 57,19 %, що призвело до збільшення її питомої ваги на 20,49 в.п. Одночасно значно скоротилися інші поточні зобов'язання – на 407 947 тис. грн.

Таким чином, у 2023 році структура джерел фінансування покращилася завдяки зростанню власного капіталу та скороченню зобов'язань. Проте у 2024 році спостерігалось послаблення фінансової стійкості підприємства, що проявилось у скороченні власного капіталу та збільшенні залежності від

поточних зобов'язань. На кінець 2024 року понад 80 % джерел фінансування формувалося за рахунок короткострокових зобов'язань, що свідчить про високий рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та потребує посилення контролю за ліквідністю і платоспроможністю.

Для аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства складаємо таблицю 2.24.

Таблиця 2.24

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2023 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,144	0,208	0,064
Коефіцієнт фінансового ризику	5,95	3,8	-2,15
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,779	0,829	0,05
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,567	0,396	-0,171
2024 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,208	0,18	-0,028
Коефіцієнт фінансового ризику	3,8	4,55	0,75
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,829	0,84	0,011
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,396	0,027	-0,369

Джерело: складено автором

У 2023 році фінансова стійкість ТОВ «Щедро» дещо покращилася. Коефіцієнт фінансової автономії зріс з 0,144 до 0,208, що свідчить про збільшення частки власного капіталу у фінансуванні активів підприємства. Водночас значення показника залишається істотно нижчим за нормативний рівень 0,5, що вказує на високу залежність від залучених джерел фінансування.

Позитивною тенденцією стало зниження коефіцієнта фінансового ризику з 5,95 до 3,80. Це означає, що на кожну гривню власного капіталу на кінець 2023 року припадало 3,80 грн позикових коштів проти 5,95 грн на початку року. Незважаючи на покращення, рівень фінансового ризику залишається високим.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу збільшився з 0,779 до 0,829, що свідчить про зростання частки власного капіталу, вкладеної в оборотні активи. Це позитивно характеризує фінансову гнучкість підприємства.

У 2024 році ситуація погіршилася. Коефіцієнт автономії знизився до 0,180 через скорочення власного капіталу внаслідок отриманого збитку. Одночасно коефіцієнт фінансового ризику зріс до 4,55, що свідчить про посилення залежності підприємства від позикових джерел фінансування.

Коефіцієнт маневрування залишався на високому рівні та зріс до 0,840. Це означає, що переважна частина власного капіталу використовується для фінансування оборотних активів. Водночас коефіцієнт покриття довгострокових вкладень знизився з 0,396 до 0,027 унаслідок майже повного погашення довгострокових зобов'язань.

Отже, у 2023 році фінансова стійкість підприємства покращилася, однак у 2024 році спостерігалось її послаблення через скорочення власного капіталу та зростання частки поточних зобов'язань. Незважаючи на певне покращення окремих показників, підприємство залишається значною мірою залежним від зовнішніх джерел фінансування.

Для визначення ліквідності балансу складаємо таблицю 2.25.

Таблиця 2.25

Аналіз ліквідності балансу

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Абсолютне відхилення
2023 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,155	1,241	0,086
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,867	0,997	0,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,011	0,015	0,004
2024 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,241	1,186	-0,055
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,997	0,811	-0,186
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,015	0,044	0,029

Джерело: складено автором

У 2023 році ліквідність підприємства дещо покращилася. Коефіцієнт загальної ліквідності зріс з 1,155 до 1,241. Це означає, що на кожну гривню

поточних зобов'язань припадало 1,24 грн оборотних активів. Проте значення показника залишалося нижчим за рекомендований рівень 1,5–2,0.

Коефіцієнт проміжної ліквідності зріс з 0,867 до 0,997 та практично досяг нормативного значення 1,0. Це свідчить про достатній рівень ліквідних активів для погашення поточних зобов'язань без реалізації запасів.

У 2024 році коефіцієнт загальної ліквідності знизився до 1,186, а коефіцієнт швидкої ліквідності – до 0,811. Причиною стало зростання поточних зобов'язань та суттєве збільшення запасів.

Разом з тим коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс з 0,015 до 0,044 завдяки збільшенню залишків грошових коштів майже втричі. Однак його значення залишається значно нижчим за нормативний рівень 0,20–0,25, що свідчить про недостатній обсяг абсолютно ліквідних активів.

Таким чином, ліквідність ТОВ «Щедро» перебуває на прийнятному, але недостатньо стійкому рівні. Незважаючи на позитивну динаміку грошових коштів, підприємство зберігає високий рівень залежності від своєчасного погашення дебіторської заборгованості для виконання своїх поточних зобов'язань.

Основні техніко-економічні показники ТОВ «Щедро» представлені у таблиці 2.26.

Таблиця 2.26

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Щедро»

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
у діючих цінах	5 166 599,00	5 353 667,00	187 068,00	3,62
у порівняних цінах	5 166 599,00	4 780 059,82	-386 539,18	-7,48
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн	28 764,00	34 353,00	5 589,00	19,43
3. Фондовіддача, грн/грн	179,62	155,843	-23,777	-13,24
4. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	2 611 718,50	2 397 302,00	-214 416,50	-8,21
5. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обертів	1,98	2,23	0,25	12,88
6. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	1 453	1 703	250	17,21
7. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/особу	3 555,81	3 143,67	-412,15	-11,59
8. Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	418 194,00	507 614,00	89 420,00	21,38
9. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	287,81	298,07	10,26	3,56
10. Матеріальні витрати, тис. грн	3 039 265,00	3 570 474,00	531 209,00	17,48
11. Матеріаломісткість, грн/грн	0,59	0,67	0,08	13,56
12. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	3 533 804,00	5 193 230,00	1 659 426,00	46,96
13. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн/грн	0,68	0,97	0,29	41,81
14. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	99 658,00	-75 246,00	-174 904,00	-175,5
15. Рентабельність капіталу, %	4,04	-3,05	-7,09	—
16. Рентабельність продукції, %	46,21	3,32	-42,89	—

Джерело: складено автором

Аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Щедро» свідчить про наявність суперечливих тенденцій у розвитку підприємства у 2024 році. З одного боку, підприємство зберегло тенденцію до зростання доходів від реалізації продукції, а з іншого – зіткнулося зі значним

погіршенням фінансових результатів та зниженням ефективності використання окремих видів ресурсів.

Насамперед слід відзначити позитивну динаміку чистого доходу від реалізації продукції. У діючих цінах його обсяг збільшився з 5 166 599 тис. грн у 2023 році до 5 353 667 тис. грн у 2024 році, тобто на 187 068 тис. грн або на 3,62 %. Це свідчить про збереження ринкових позицій підприємства та здатність підтримувати обсяги реалізації продукції. Водночас більш об'єктивну оцінку динаміки діяльності дає аналіз доходу у порівняних цінах. У цьому випадку спостерігається скорочення обсягів реалізації на 386 539,18 тис. грн або на 7,48 %. Отже, приріст доходу у фактичних цінах був забезпечений переважно за рахунок цінового чинника, тоді як фізичний обсяг реалізації продукції зменшився. Це може свідчити про зниження попиту на окремі види продукції, посилення конкуренції на ринку або скорочення обсягів виробництва.

Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності у 2024 році збільшилася на 5 589 тис. грн або на 19,43 % і становила 34 353 тис. грн. Таке зростання може бути пов'язане з оновленням матеріально-технічної бази підприємства, введенням в експлуатацію нових об'єктів основних засобів або проведенням переоцінки активів. Проте збільшення вартості основних фондів не супроводжувалося відповідним зростанням результативності їх використання. Фондовіддача знизилася зі 179,62 грн до 155,84 грн на 1 грн основних засобів, або на 13,24 %. Це означає, що кожна гривня, вкладена в основні фонди, у звітному році забезпечувала менший обсяг доходу, ніж у попередньому. Така тенденція свідчить про зниження ефективності використання виробничого потенціалу підприємства та потребує додаткового аналізу причин недостатньої завантаженості виробничих потужностей.

Позитивною тенденцією є підвищення ефективності використання оборотних коштів. Середній залишок оборотних коштів скоротився на 214 416,5 тис. грн або на 8,21 %, що є результатом оптимізації структури оборотних активів. При цьому коефіцієнт оборотності оборотних коштів зріс

з 1,98 до 2,23 обортів на рік, тобто на 12,88 %. Це свідчить про прискорення обігу оборотного капіталу та більш раціональне використання поточних активів підприємства. Прискорення оборотності означає, що одна й та сама сума оборотних коштів протягом року забезпечує більший обсяг господарських операцій, що позитивно впливає на ліквідність і фінансову стійкість підприємства.

У сфері використання трудових ресурсів спостерігаються неоднозначні результати. Середньооблікова чисельність працівників збільшилася на 250 осіб або на 17,21 %, досягнувши 1 703 осіб. Зростання чисельності персоналу може бути пов'язане з розширенням окремих напрямів діяльності, відкриттям нових виробничих ліній або необхідністю забезпечення виробничого процесу додатковими трудовими ресурсами. Проте одночасно середньорічний виробіток одного працівника скоротився на 412,15 тис. грн або на 11,59 %. Це означає, що приріст чисельності персоналу не забезпечив відповідного зростання результативності праці. Зниження продуктивності праці може бути пов'язане з недостатньою ефективністю організації виробництва, зростанням непродуктивних витрат робочого часу або недостатнім рівнем завантаження персоналу.

Фонд оплати праці штатних працівників у 2024 році збільшився на 89 420 тис. грн або на 21,38 % та досяг 507 614 тис. грн. Водночас середньорічна заробітна плата одного працівника зросла лише на 10,26 тис. грн або на 3,56 %. Це свідчить про те, що основною причиною збільшення витрат на оплату праці стало саме зростання чисельності персоналу, а не суттєве підвищення рівня заробітної плати. Незважаючи на відносно помірні темпи зростання середньої заробітної плати, випереджаюче зростання фонду оплати праці порівняно з темпами зростання доходу створює додатковий тиск на фінансові результати підприємства.

Важливою складовою собівартості продукції є матеріальні витрати. У звітному році вони збільшилися на 531 209 тис. грн або на 17,48 % і досягли 3 570 474 тис. грн. При цьому матеріаломісткість продукції зросла з 0,59 до 0,67

грн на 1 грн доходу, тобто на 13,56 %. Це означає, що для отримання кожної гривні доходу підприємство стало витрачати більше матеріальних ресурсів, ніж у попередньому році. Така тенденція свідчить про погіршення ефективності використання сировини та матеріалів і може бути наслідком підвищення закупівельних цін, зміни структури виробництва або зростання технологічних втрат.

Особливо негативною є динаміка собівартості реалізованої продукції. У 2024 році її величина зросла на 1 659 426 тис. грн або на 46,96 %, тоді як дохід від реалізації збільшився лише на 3,62 %. Таким чином, темпи зростання витрат значно перевищили темпи зростання доходів. Як наслідок, витрати на 1 грн реалізованої продукції збільшилися з 0,68 грн до 0,97 грн, тобто майже до рівня отриманого доходу. Це свідчить про істотне зниження ефективності господарської діяльності та скорочення запасу фінансової стійкості підприємства.

Найбільш негативним результатом діяльності стало погіршення фінансового результату. Якщо у 2023 році підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 99 658 тис. грн, то у 2024 році його діяльність завершилася чистим збитком у сумі 75 246 тис. грн. Відхилення становило 174 904 тис. грн. Перехід від прибуткової до збиткової діяльності свідчить про суттєві проблеми у формуванні доходів та контролі витрат і є одним із ключових негативних сигналів для власників, інвесторів і кредиторів підприємства.

Відповідно погіршилися й показники рентабельності. Рентабельність капіталу знизилася з 4,04 % до від'ємного значення -3,05 %, що свідчить про втрату здатності підприємства генерувати прибуток на вкладений капітал. Рентабельність продукції скоротилася з 46,21 % до 3,32 %, тобто майже у 14 разів. Така динаміка свідчить про різке зниження прибутковості виробничої діяльності та істотне скорочення фінансової віддачі від реалізації продукції.

Отже, результати аналізу свідчать, що у 2024 році ТОВ «Щедро» зберегло позитивну динаміку доходів у номінальному вираженні та покращило оборотність оборотних коштів, однак ці досягнення були

нівельовані стрімким зростанням собівартості продукції, матеріальних витрат і витрат на персонал. Наслідком цього стало отримання чистого збитку та різке погіршення показників рентабельності. За таких умов основними напрямками підвищення ефективності діяльності підприємства мають стати скорочення виробничих витрат, оптимізація використання матеріальних ресурсів, підвищення продуктивності праці та забезпечення більш ефективного використання основних засобів.

2.4. Аналіз репутації та ESG-діяльності ТОВ «Щедро»

У сучасних умовах ринкової конкуренції вартість бізнесу та його інвестиційна привабливість визначаються не лише фінансовими результатами діяльності, а й рівнем довіри з боку споживачів, партнерів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Важливим інструментом формування такої довіри виступає ділова репутація підприємства, яка безпосередньо залежить від рівня впровадження принципів сталого розвитку та ESG-підходів.

ТОВ «Щедро» є одним із провідних виробників олійно-жирової та соусної продукції в Україні. Репутаційний капітал підприємства формується завдяки високій впізнаваності бренду, стабільній присутності на ринку, контролю якості продукції та тривалому досвіду роботи у харчовій промисловості. Для комплексної оцінки впливу ESG-факторів на розвиток підприємства доцільно проаналізувати екологічну, соціальну та управлінську складові його діяльності.

Таблиця 2.27

Оцінка базових ESG-показників діяльності ТОВ «Щедро»

Компонент ESG	Показник	2023 р.	2024 р.	Відхилення	Характер впливу
Environmental	Матеріаловіддача, грн/грн	1,7	1,4994	-0,2006	Значний негативний
Environmental	Матеріалоємність, грн/грн	0,5883	0,6669	0,0786	Значний негативний
Social	Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	1453	1703	250	Помірний позитивний
Social	Середня заробітна плата, тис. грн/особу	287,81	298,07	10,26	Помірний позитивний
Social	Продуктивність праці, тис. грн/особу	3555,81	3143,67	-412,14	Значний негативний
Governance	Чистий дохід від реалізації, тис. грн	5 166 599	5 353 667	187 068	Помірний позитивний
Governance	Чистий фінансовий результат, тис. грн	99 658	-75 246	-174 904	Значний негативний
Governance	Рентабельність власного капіталу, %	19,2	-16,95	-36,15	Значний негативний
Governance	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,98	2,23	0,25	Позитивний

Джерело: складено автором.

Результати оцінювання свідчать про неоднозначний вплив ESG-факторів на діяльність підприємства. Позитивними тенденціями є зростання чисельності персоналу, підвищення рівня оплати праці, збільшення доходу від реалізації продукції та покращення оборотності оборотних активів. Водночас спостерігається погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів, зниження продуктивності праці та суттєве погіршення фінансових результатів.

Аналіз екологічної складової

Екологічна складова ESG характеризує ефективність використання ресурсів та рівень екологічної відповідальності підприємства. У 2024 році

матеріальні витрати ТОВ «Щедро» збільшилися на 531 209 тис. грн, або на 17,48 %, тоді як чистий дохід зріс лише на 3,62 %. У результаті матеріаловіддача скоротилася на 11,8 %, а матеріалоємність продукції збільшилася на 13,36 %.

Отримані результати свідчать про підвищення ресурсомісткості виробництва та необхідність активізації заходів щодо ресурсозбереження, оптимізації виробничих процесів і скорочення втрат сировини.

Аналіз соціальної складової

Соціальна складова ESG відображає ефективність управління персоналом та рівень соціальної відповідальності підприємства. У 2024 році середньооблікова чисельність працівників збільшилася з 1453 до 1703 осіб, а фонд оплати праці зріс на 21,38 %. Середня заробітна плата одного працівника підвищилася на 3,56 %.

Разом із тим продуктивність праці скоротилася на 11,59 %, що свідчить про випереджаюче зростання чисельності персоналу порівняно з результативністю його роботи. Така ситуація потребує вдосконалення системи мотивації та підвищення ефективності використання трудового потенціалу.

Аналіз управлінської складової

Управлінська складова ESG характеризує якість корпоративного управління та фінансову стійкість підприємства. Незважаючи на збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 187 068 тис. грн, підприємство допустило значне зростання собівартості продукції, що негативно позначилося на прибутковості діяльності.

У 2024 році чистий прибуток змінився на чистий збиток у розмірі 75 246 тис. грн, а рентабельність власного капіталу знизилася з 19,20 % до -16,95 %. Водночас позитивним результатом стало підвищення оборотності оборотних коштів з 1,98 до 2,23 оберта, що свідчить про покращення ефективності управління поточними активами.

Таблиця 2.28

Оцінка репутаційного капіталу ТОВ «Щедро»

Показник	Характеристика	Бал
Впізнаваність бренду	Один із провідних виробників олійно-жирової продукції України	5
Якість та безпечність продукції	Наявність системи контролю якості та безпечності продукції	5
Ринкові позиції	Стабільна присутність на національному ринку	5
Соціальна відповідальність	Зростання чисельності персоналу та фонду оплати праці	4
Фінансова стійкість	Отримання чистого збитку у 2024 році	2
Прозорість діяльності	Відсутність окремої ESG-звітності	2
Інноваційність та ESG-практики	Часткове впровадження ESG-підходів	3
Разом		26

Джерело: складено автором.

Дані таблиці свідчать, що репутаційний капітал ТОВ «Щедро» перебуває на достатньо високому рівні. Найбільший позитивний вплив на його формування здійснюють сильний бренд, якість продукції та стійкі ринкові позиції. Водночас погіршення фінансових результатів і недостатній рівень розкриття нефінансової інформації стримують подальше зміцнення репутації підприємства.

Таблиця 2.29

Вплив ESG-факторів на ділову репутацію ТОВ «Щедро»

ESG-фактор	Характеристика стану	Вплив на репутацію
Впізнаваність бренду	Сильні ринкові позиції та висока впізнаваність торгової марки	Високий позитивний
Якість і безпечність продукції	Наявність політики якості та безпечності харчових продуктів	Високий позитивний
Соціальна відповідальність	Зростання чисельності персоналу та фонду оплати праці	Помірний позитивний
Ефективність використання ресурсів	Зростання матеріалоемності виробництва	Негативний
Продуктивність праці	Скорочення продуктивності праці персоналу	Негативний
Фінансова стійкість	Отримання чистого збитку у 2024 році	Значний негативний
Прозорість діяльності	Відсутність ESG-звітності	Помірний негативний
Управління оборотним капіталом	Прискорення оборотності оборотних коштів	Позитивний

Джерело: складено автором.

Таблиця 2.30

Інтегральна оцінка рівня ESG-розвитку ТОВ «Щедро»

Напрямок	Критерій оцінювання	Бал
Environmental	Ефективність використання матеріальних ресурсів	2
Environmental	Рівень ресурсозбереження та екологічної ефективності	3
Social	Кадрова стабільність та рівень зайнятості	4
Social	Політика оплати праці та соціального забезпечення	4
Social	Ефективність використання трудового потенціалу	2
Governance	Фінансова стійкість підприємства	1
Governance	Ефективність управління активами	4
Governance	Репутація бренду та ринкові позиції	5
Governance	Якість корпоративного управління	3
Governance	Прозорість та розкриття ESG-інформації	1
Разом		29

Джерело: складено автором.

Для інтерпретації результатів використано таку шкалу оцінювання: до 15 балів – низький рівень ESG-розвитку; 16–25 балів – середній рівень; 26–35 балів – високий рівень ESG-розвитку.

За результатами оцінювання ТОВ «Щедро» отримало 29 балів із можливих 35, що відповідає високому рівню розвитку ESG-практик. Високе значення показника забезпечене насамперед сильними ринковими позиціями підприємства, відомістю бренду, розвитком кадрового потенціалу та ефективним управлінням оборотними активами.

Водночас негативний вплив на загальний рівень ESG-розвитку здійснюють зростання матеріалоємності виробництва, зниження продуктивності праці, погіршення фінансових результатів та відсутність системної нефінансової звітності. Це свідчить про наявність суттєвих резервів підвищення ефективності ESG-управління та необхідність подальшої інтеграції ESG-принципів у стратегічне управління підприємством.

Проведена оцінка репутації та ESG-діяльності ТОВ «Щедро» підтвердила наявність сформованого репутаційного капіталу та достатньо сильних ринкових позицій підприємства. Основними чинниками позитивного

сприйняття компанії є висока впізнаваність бренду, належний рівень якості та безпечності продукції, а також соціальна орієнтованість кадрової політики.

Оцінка екологічної складової виявила тенденцію до зростання матеріалоємності виробництва та зниження ефективності використання матеріальних ресурсів. Соціальна складова характеризується збільшенням чисельності персоналу та рівня оплати праці, однак супроводжується скороченням продуктивності праці. У сфері корпоративного управління позитивним чинником виступає покращення оборотності оборотних активів, тоді як погіршення фінансових результатів та отримання чистого збитку негативно впливають на фінансову стійкість підприємства.

Інтегральна оцінка ESG-розвитку становить 29 балів, що відповідає високому рівню розвитку ESG-практик. Водночас наявні проблеми у сфері прибутковості, ресурсоефективності та прозорості нефінансової звітності обмежують повною мірою реалізацію потенціалу сталого розвитку підприємства.

Виявлені тенденції та проблемні аспекти формують підґрунтя для розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення ESG-управління, зміцнення ділової репутації та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Щедро», що буде предметом дослідження у наступному розділі роботи.

Висновки до розділу 2

Проведена діагностика внутрішнього та зовнішнього середовища ТОВ «Щедро» засвідчила, що підприємство функціонує на висококонкурентному ринку олійно-жирової та соусної продукції, зберігаючи вагомі ринкові позиції завдяки впізнаваному бренду, диверсифікованому асортименту продукції та розвиненій системі збуту. Аналіз галузевого середовища підтвердив наявність значного потенціалу розвитку, водночас посилення конкуренції, логістичні обмеження, інфляційні процеси та воєнні ризики формують додаткові виклики для підприємства.

Результати аналізу фінансово-господарської діяльності свідчать про зростання обсягів реалізації продукції у вартісному вираженні, однак супроводжуються випереджаючим зростанням витрат, зниженням ефективності використання матеріальних, трудових та виробничих ресурсів, а також погіршенням фінансових результатів діяльності. Водночас підприємство продовжує нарощувати виробничий потенціал і підтримувати стабільні позиції на ринку.

Оцінка репутації та ESG-діяльності показала наявність сформованого репутаційного капіталу та достатньо високого рівня розвитку ESG-практик. Основними перевагами є сильний бренд, соціальна орієнтованість діяльності та ефективне управління ринковими позиціями. Разом із тим виявлено проблеми у сфері ресурсоефективності, продуктивності праці, фінансової стійкості та прозорості нефінансової звітності. Отримані результати підтверджують доцільність розроблення комплексу заходів, спрямованих на зміцнення ділової репутації, удосконалення ESG-управління та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Щедро», що становить основу для формування рекомендацій у наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ESG-ЗАХОДУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕПУТАЦІЇ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «ЩЕДРО»

3.1. Обґрунтування ESG-заходу щодо підвищення ефективності діяльності підприємства

У сучасних умовах господарювання одним із ключових напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості є впровадження принципів сталого розвитку та ESG-підходів. Особливої актуальності це набуває для українських компаній, які орієнтуються на розширення співпраці з європейськими партнерами та поступову інтеграцію до європейського економічного простору. Одним із найбільш поширених екологічних заходів, що відповідає принципам ESG, є використання відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячних електростанцій.

Виробничий процес ТОВ «Щедро» характеризується значним споживанням електроенергії, що пов'язано з роботою технологічного обладнання, насосних систем, фасувальних ліній, складського господарства та допоміжної інфраструктури. В умовах постійного зростання тарифів на електроенергію питання підвищення енергоефективності набуває особливого значення для забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Одним із перспективних напрямів скорочення витрат на енергоресурси є встановлення сонячної електростанції на території підприємства. Реалізація такого проєкту дозволить частково забезпечити виробничі потреби власною електроенергією, зменшити залежність від зовнішніх постачальників енергоресурсів та підвищити рівень енергетичної безпеки підприємства.

З позиції ESG-концепції запропонований захід належить до екологічної складової (Environmental), оскільки спрямований на скорочення споживання електроенергії, виробленої з традиційних джерел, та зменшення негативного впливу діяльності підприємства на довкілля. Використання сонячної енергії сприятиме скороченню викидів парникових газів та зниженню вуглецевого

сліду продукції підприємства, що відповідає сучасним екологічним вимогам Європейського Союзу.

Важливим аргументом на користь реалізації проєкту є також його вплив на ділову репутацію підприємства. В умовах зростання ролі ESG-факторів у діяльності бізнесу європейські контрагенти дедалі частіше враховують екологічні показники постачальників під час прийняття рішень про співпрацю. Наявність власних проєктів із використання відновлюваних джерел енергії формує позитивний імідж компанії як соціально та екологічно відповідального виробника, що сприяє зміцненню конкурентних позицій на зовнішніх ринках.

Крім репутаційного ефекту, впровадження сонячної електростанції забезпечує і прямий економічний результат через зменшення витрат на електроенергію. Скорочення енергетичних витрат позитивно впливає на собівартість продукції, фінансові результати та показники рентабельності діяльності підприємства. Враховуючи, що у 2024 році ТОВ «Щедро» отримало чистий збиток у розмірі 75,2 млн грн, пошук шляхів оптимізації витрат є одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Таким чином, встановлення сонячної електростанції на ТОВ «Щедро» є економічно та стратегічно обґрунтованим ESG-заходом, який дозволяє одночасно досягти екологічного, репутаційного та фінансового ефекту. Реалізація проєкту сприятиме підвищенню енергоефективності виробництва, зміцненню репутації підприємства як відповідального виробника та покращенню його позицій в умовах інтеграції до європейського ринку.

Проєкт передбачає встановлення сонячної електростанції потужністю 250 кВт на виробничих та складських приміщеннях ТОВ «Щедро» з метою часткового забезпечення власних потреб підприємства електроенергією. Вироблена електроенергія використовуватиметься для забезпечення роботи виробничого обладнання, холодильних установок, насосних систем, освітлення та іншої виробничої інфраструктури підприємства.

Встановлення сонячної електростанції відповідає екологічній складовій ESG-концепції (Environmental) та спрямоване на підвищення

енергоефективності підприємства, зниження залежності від традиційних джерел енергії та скорочення вуглецевого сліду виробництва.

Для оцінки економічної ефективності проєкту прийнято такі вихідні параметри.

Таблиця 3.1

Вихідні параметри проєкту встановлення СЕС на ТОВ «Щедро»

Показник	Значення
Потужність СЕС, кВт	250
Річна генерація електроенергії, кВт·год	287 500
Обсяг інвестицій, дол. США	190 835
Курс долара США, грн/дол.	45
Обсяг інвестицій, тис. грн	8 587,60
Тариф на електроенергію, грн/кВт·год	10,8
Розрахунковий термін експлуатації СЕС, років	25

Очікуваний обсяг річної генерації електроенергії становить 287,5 тис. кВт·год, що дозволить частково замінити споживання електроенергії із зовнішньої мережі та знизити витрати підприємства на енергоресурси.

Впровадження даного заходу забезпечить не лише економічний ефект у вигляді скорочення енергетичних витрат, але й сприятиме досягненню екологічних цілей підприємства через використання відновлюваних джерел енергії. Крім того, реалізація проєкту позитивно впливатиме на ESG-репутацію ТОВ «Щедро», що є важливим фактором підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах інтеграції до європейського ринку.

3.2 Оцінка економічної ефективності запропонованого заходу

Реалізація проєкту встановлення сонячної електростанції на ТОВ «Щедро» потребує здійснення одноразових капітальних вкладень, необхідних для придбання обладнання та виконання комплексу робіт із введення об'єкта в експлуатацію. Визначення обсягу інвестицій є важливим етапом оцінки економічної доцільності проєкту, оскільки саме від величини початкових

вкладень залежать показники окупності, чистого приведенного доходу та внутрішньої норми прибутковості.

До складу інвестиційних витрат включено витрати на придбання сонячних панелей, інверторного обладнання, монтажних конструкцій, кабельно-провідникової продукції, систем автоматизації та моніторингу, а також витрати на проєктування, монтаж і пусконаладжувальні роботи. Крім того, враховано транспортні та супутні організаційні витрати, пов'язані з реалізацією проєкту.

Розрахунок необхідних капітальних вкладень наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Інвестиційні витрати на встановлення сонячної електростанції

Стаття витрат	Сума, тис. грн
Сонячні панелі	4 120
Інверторне обладнання	1 280
Монтажні конструкції	950
Кабельна продукція та електротехнічне обладнання	520
Система моніторингу та автоматики	210
Проєктні роботи та технічна документація	320
Монтажні та пусконаладжувальні роботи	980
Логістика та інші витрати	208
Усього інвестицій	8 588

Джерело: складено автором

Як свідчать дані таблиці 3.2, загальний обсяг інвестицій у реалізацію проєкту становить 8 588 тис. грн. Найбільшу частку витрат формує придбання сонячних панелей – 47,97 % загальної суми інвестицій. Частка інверторного обладнання становить 14,90 %, монтажних та пусконаладжувальних робіт – 11,41 %, а монтажних конструкцій – 11,06 %.

Структура капітальних вкладень свідчить, що понад 60 % інвестицій спрямовується безпосередньо на основне технологічне обладнання, яке забезпечуватиме генерацію електроенергії протягом тривалого періоду експлуатації. Це відповідає типовій структурі інвестиційних витрат для промислових сонячних електростанцій.

При оцінюванні економічної ефективності проєкту встановлення сонячної електростанції для власних потреб ТОВ «Щедро» важливим елементом є визначення поточних витрат на її експлуатацію та технічне обслуговування. У практиці бізнес-планування промислових фотоелектричних станцій річні витрати на сервісне обслуговування зазвичай становлять 1-2 % від загального обсягу капітальних вкладень.

Оскільки сонячна електростанція потужністю 250 кВт розміщується на території підприємства та працює в режимі власного споживання електроенергії, потреба у створенні окремого підрозділу для її експлуатації відсутня. Контроль роботи обладнання може здійснюватися наявним енергетичним персоналом підприємства, тоді як спеціалізовані роботи доцільно виконувати із залученням профільних сервісних організацій.

До складу поточних витрат на обслуговування СЕС входять:

- планові технічні огляди обладнання;
- перевірка роботи інверторів та електричних з'єднань;
- очищення сонячних панелей;
- електротехнічні вимірювання та діагностика;
- тепловізійне обстеження обладнання;
- усунення дрібних несправностей і поточний ремонт;
- програмне забезпечення та система моніторингу роботи станції.

З урахуванням вартості проєкту встановлення сонячної електростанції, яка становить 8 587,6 тис. грн, для подальших розрахунків доцільно прийняти норматив експлуатаційних витрат на рівні 2 % від обсягу інвестицій. Такий підхід дозволяє врахувати як планові сервісні роботи, так і можливі витрати на поточний ремонт обладнання.

Річні витрати на обслуговування СЕС визначаються за формулою:

$$\text{Вобсл} = I \times 0,02 \quad (3.1)$$

де:

- Вобсл – річні витрати на обслуговування СЕС, тис. грн;
- I – загальний обсяг інвестицій у проєкт, тис. грн.

Відповідно:

$$V_{\text{обсл}} = 8\,588 \times 0,02 = 171,8 \text{ тис. грн}$$

Отже, річні поточні витрати на експлуатацію та технічне обслуговування сонячної електростанції потужністю 250 кВт становитимуть 171,8 тис. грн. Зазначена сума буде врахована при подальшому визначенні економічного ефекту та показників ефективності інвестиційного проєкту. Враховуючи очікуваний обсяг економії електроенергії, рівень експлуатаційних витрат є незначним і не матиме суттєвого впливу на загальну окупність проєкту.

3.5. Розрахунок економічного ефекту від встановлення сонячної електростанції

Встановлена потужність СЕС становить 250 кВт, режим роботи – самоспоживання. Річний питомий виробіток приймається на рівні 1150 кВт·год/кВт, що відповідає типовим умовам для центральних регіонів України. Отже, очікуваний річний обсяг генерації:

$$E_p = P * q = 250 * 1150 = 287\,500 \text{ кВт·год}$$

Середньорічний тариф (ціна заміщення електроенергії) становить 10,8 грн/кВт·год (без ПДВ).

Річні витрати на сервіс та технічне обслуговування прийнято в сумі 171,8 тис. грн/рік.

Економія по періодам представлена у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Помісячний обсяг генерації СЕС та економія витрат на електроенергію

Місяць	Генерація, кВт·год	Економія, грн
Січень	5 750	62 100
Лютий	11 500	124 200
Березень	23 000	248 400
Квітень	31 625	341 550
Травень	37 375	403 650
Червень	40 250	434 700
Липень	40 250	434 700
Серпень	34 500	372 600
Вересень	28 750	310 500
Жовтень	20 125	217 350
Листопад	8 625	93 150
Грудень	5 750	62 100
Разом	287 500	3 105 000

Джерело: складено автором

Річна валова економія витрат на електроенергію:

$$E_{\text{вал}} = E_p * T = 287\,500 * 10,8 = 3\,105\,000 \text{ грн}$$

Чистий економічний ефект з урахуванням витрат на обслуговування:

$$E_{\text{чист}} = 3\,105\,000 - 171\,752 = 2\,933\,248 \text{ грн}$$

Отримані розрахунки підтверджують, що впровадження СЕС потужністю 250 кВт у режимі самоспоживання забезпечує підприємству річне заміщення купованої електроенергії в обсязі 287,5 тис. кВт·год. За середньою ціною 10,8 грн/кВт·год валова економія коштів становить 3,105 млн грн/рік, а з урахуванням сервісних витрат чистий економічний ефект дорівнює 2,93 млн грн/рік. Найвищий рівень економії формується у період травень–серпень, що обумовлено сезонним зростанням сонячної генерації, тоді як у зимові місяці ефект є мінімальним, але залишається позитивним.

Необхідно врахувати, що зростуть витрати за статтею амортизація:

$$\Delta A = 8\,588 * 0,2 = 1717,52 \text{ тис. грн}$$

Додатковий прибуток складе:

$$\Delta \Pi = 2\,933,25 - 1717,52 = 1215,73 \text{ тис. грн.}$$

де $\Delta \Pi$ – прибуток від впровадження проекту.

Розрахуємо чистий прибуток:

$$\Delta \text{ЧП} = \Delta \text{П} * 0,82 \quad (3.2)$$

$$\Delta \text{ЧП} = 1215,73 * 0,82 = 996,9 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо строк окупності капітальних вкладень засобів по формулі:

$$T = \text{КВ} / \text{ЧГП} \quad (3.3)$$

Строк окупності капітальних вкладень у розробку нового обладнання складе:

$$T = 8\,588 / (996,9 + 1717,52) = 3,16 \text{ років}$$

На основі вище проведених розрахунків складемо таблицю щодо формування грошового потоку по заходу.

У розрахунок закладено обґрунтоване припущення про поетапне щорічне зростання тарифу на електроенергію на 10%. Також передбачене щорічне зростання витрат на обслуговування обладнання на 10 %.

Таблиця 3.4

**Формування грошового потоку від операційної діяльності при
впровадженні проєкту сонячної електростанції, тис. грн.**

Склад грошового потоку	Період реалізації проєкту					
<i>Зміна поточних витрат у т.ч.:</i>						
+ зменшення витрат; "-" збільшення						
Матеріальні витрати всього	-3105,00	-3415,50	-3757,05	-4132,76	-4546,03	
в тому числі						
Зменшення витрат на енергоресурси	-3105,00	-3415,50	-3757,05	-4132,76	-4546,03	
(з урахуванням щорічного зростання вартості енергоресурсів на 10 %)						
Витрати на оплату праці (+ /-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Єдиний Соціальний Внесок (+ /-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Амортизація (+ /-)	1 717,52	1 717,52	1 717,52	1 717,52	1 717,52	
Інші витрати всього (+ /-)	171,75	188,93	207,82	228,60	251,46	
у тому числі						
зміна (+ /-) витрат на ремонт устаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
зміна (+ /-) витрат на утримання і експлуатацію встаткування	171,75	171,75	171,75	171,75	171,75	
Разом Зменшення поточних витрат	-1215,73	-1509,05	-1831,71	-2186,63	-2577,05	
Приріст прибутку	1215,73	1509,05	1831,71	2186,63	2577,05	
Зміна суми податку на прибуток	218,83	271,63	329,71	393,59	463,87	
Приріст ЧИСТОГО ПРИБУТКУ від проєкту	996,90	1237,42	1502,00	1793,04	2113,18	
Амортизаційні відрахування від проєкту	1717,52	1717,52	1717,52	1717,52	1717,52	
Грошовий потік від проєкту	2714,42	2954,94	3219,52	3510,56	3830,70	16230,14

Джерело: складено автором

Для оцінювання інвестиційної привабливості проєкту використано метод дисконтованих грошових потоків із застосуванням показників чистої приведеної вартості (NPV), внутрішньої норми прибутковості (IRR), індексу дохідності (PI) та дисконтованого строку окупності.

Проект фінансується за власні кошти. Ставка дисконту складає 15%. Розрахуємо ефективність проекту. Для цього складемо таблицю 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок ефективності проекту сонячної електростанції

Показники	Період реалізації проекту						
	0	1	2	3	4	5	всього
ІС, сума інвестованих в проект коштів, всього	8 587,6						8587,6
Грошовий потік від проекту		2714,42	2954,94	3219,52	3510,56	3830,70	16230,14
Середньозважена вартість капіталу (ССК),%	15						
Дисконтний множник		0,870	0,756	0,658	0,572	0,497	
Дисконтований грошовий потік у році		2360,36	2234,36	2116,89	2007,17	1904,53	10623,32
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком	-8 587,6	-6227,24	-3992,88	-1876	131,19	2035,72	
NPV, тис. грн.							2035,72
IRR, %							24%
Індекс дохідності (ІД);							1,24
Період окупності (ПО); років							3,2
Період окупності з урахуванням дисконтування (ПОдис.), років							3,93
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проекту, %							23,71

Джерело: складено автором

Проведені розрахунки підтверджують економічну доцільність реалізації проекту встановлення сонячної електростанції потужністю 250 кВт на ТОВ «Щедро». Запропонований захід відповідає екологічній складовій ESG-концепції та спрямований на підвищення енергоефективності підприємства,

скорочення витрат на електроенергію й зміцнення репутації компанії в умовах інтеграції до європейського ринку.

Річний обсяг генерації електроенергії становить 287,5 тис. кВт·год, що дозволяє забезпечити часткове заміщення електроенергії, яка закуповується із зовнішньої мережі. За середньорічною ціною електроенергії 10,8 грн/кВт·год валова економія витрат підприємства досягає 3,105 млн грн на рік. Після врахування витрат на технічне обслуговування сонячної електростанції на рівні 171,8 тис. грн чистий економічний ефект становить 2,933 млн грн щорічно. Найбільший обсяг економії формується у весняно-літній період, коли рівень сонячної генерації є максимальним.

Урахування амортизаційних відрахувань у розмірі 1,718 млн грн на рік дозволяє визначити додатковий прибуток від реалізації проєкту на рівні 1,216 млн грн, а приріст чистого прибутку підприємства – 996,9 тис. грн на рік. При цьому річний грошовий потік від проєкту становить 2,714 млн грн, що забезпечує повернення вкладених коштів протягом 3,16 року.

Результати оцінки інвестиційної ефективності свідчать про високу привабливість проєкту. Чиста приведена вартість (NPV) за п'ятирічний період експлуатації становить 2 035,72 тис. грн, індекс дохідності – 1,24, а внутрішня норма прибутковості (IRR) досягає 24 %, що перевищує прийняту ставку дисконтування на рівні 15 %. Дисконтований строк окупності становить 3,93 року, що є прийнятним для інвестиційних проєктів енергозберігаючого спрямування.

3.7 Аналіз впливу запропонованих проєктів на фінансові результати підприємства

Результати розрахунків по запропонованому проєкту наведено в табл. 3.6. Загальний вплив на основні техніко-економічні показники підприємства наведено у табл. 3.7.

Таблица 3.6

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності

№ П/П	Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн.															
		Всього	у тому числі в			Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.						Прибуток, тис. грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	Чистий грошовий потік, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності, років
			основні засоби	оборотні активи	інші інвестиції		Всього	у тому числі:									
								Матеріальні витрати	Оплата праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизаційні відрахування та витрати на утримування основних засобів	Інші витрати					
1	Впровадження проекту установки сонячної електростанції	8587,6	8587,6	-	-	-	-1215,7	-3105,0			1717,5	171,8	1215,7	996,9	2714,4	-	3,16

Джерело: складено автором

Дані таблиці 3.6 узагальнюють вплив запропонованого ESG-заходу – встановлення сонячної електростанції потужністю 250 кВт – на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Щедро» та дозволяють оцінити його економічну ефективність.

Аналіз структури інвестицій свідчить, що загальний обсяг капітальних вкладень у реалізацію проєкту становить 8 587,6 тис. грн. Усі інвестиції спрямовуються на придбання та монтаж основних засобів, тоді як потреба у додаткових вкладеннях в оборотні активи або інших інвестиціях відсутня.

Економічний ефект від впровадження сонячної електростанції досягається насамперед за рахунок скорочення витрат на придбання електроенергії. Річна економія витрат становить 3 105,0 тис. грн, що безпосередньо зменшує собівартість продукції підприємства. Водночас реалізація проєкту супроводжується зростанням амортизаційних відрахувань на 1 717,5 тис. грн та появою додаткових витрат на технічне обслуговування і експлуатацію обладнання в сумі 171,8 тис. грн на рік.

У результаті впровадження заходу додатковий прибуток підприємства становить 1 215,7 тис. грн, а приріст чистого прибутку – 996,9 тис. грн на рік. При цьому річний чистий грошовий потік досягає 2 714,4 тис. грн, що забезпечує повернення вкладених коштів протягом 3,16 року. Отримане значення строку окупності відповідає прийнятним параметрам для інвестиційних проєктів у сфері енергоефективності та підтверджує економічну доцільність реалізації заходу.

Крім прямого фінансового результату, проєкт має важливий ESG-ефект. Використання відновлюваних джерел енергії сприяє скороченню споживання електроенергії з традиційних джерел, зменшенню вуглецевого сліду підприємства та підвищенню його екологічної відповідальності. Це позитивно впливає на ділову репутацію ТОВ «Щедро», підвищує його інвестиційну привабливість та сприяє адаптації до сучасних вимог європейського ринку щодо сталого розвитку бізнесу.

Таблиця 3.7

**Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності
ТОВ «Щедро» до та після впровадження заходів**

Показник	2024 рік	Проектний рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
у діючих цінах	5 353 667,00	5 353 667,0	0	0,00
у порівняних цінах	4 780 059,82	4 780 059,82	0	0,00
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн	34 353,00	42 940,60	8587,6	25,00
3. Фондовіддача, грн/грн	155,84	124,68	-31,17	-20,00
4. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	2 397 302,00	2 397 302,00	0,0	0,00
5. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обертів	2,23	2,23	0	0,00
6. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	1 703	1 703	0,0	0,00
7. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/особу	3 143,67	3 143,67	0	0,00
8. Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	507 614,00	507 614,00	0,0	0,00
9. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	298,07	298,07	0	0,00
10. Матеріальні витрати, тис. грн	3 570 474,00	3 567 369,0	-3 105,0	-0,09
11. Матеріаломісткість, грн/грн	0,67	0,666	-0,004	-0,55
12. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	5 193 230,00	5 192 014,27	-1215,7	-0,02
13. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн/грн	0,97	0,97	-0,00019	-0,02008
14. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-75 246,00	-74249,10	996,90	1,32
15. Рентабельність капіталу, %	-3,05	-3,01	0,04	
16. Рентабельність продукції, %	3,32	3,35	0,03	

Джерело: складено автором

Розрахунки свідчать, що впровадження проекту встановлення сонячної електростанції не впливає на обсяги виробництва та реалізації продукції ТОВ «Щедро». У проектному році чистий дохід від реалізації продукції, чисельність персоналу, фонд оплати праці, середньорічна заробітна плата працівників, а також

обсяг оборотних коштів залишаються незмінними. Це означає, що економічний ефект від реалізації проєкту досягається виключно за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів та скорочення виробничих витрат.

Основні зміни відбуваються у структурі активів підприємства. Унаслідок реалізації проєкту середньорічна вартість основних фондів збільшується на 8 587,6 тис. грн, або на 25,0 %, що пов'язано з введенням в експлуатацію сонячної електростанції. Відповідно фондівдача знижується з 155,84 до 124,68 грн/грн (на 20,0 %), що є закономірним наслідком збільшення вартості основних засобів за незмінного обсягу реалізації продукції. При цьому зазначене зниження не свідчить про погіршення ефективності діяльності, оскільки економічний результат проєкту формується через скорочення витрат на енергозабезпечення підприємства.

Найбільш суттєвий позитивний вплив проєкт справляє на витратну частину діяльності. Завдяки заміщенню частини купованої електроенергії власною генерацією матеріальні витрати скорочуються на 3 105,0 тис. грн, або на 0,09 %. Це забезпечує зниження матеріаломісткості продукції з 0,67 до 0,666 грн/грн, що свідчить про підвищення ресурсної ефективності виробництва та більш раціональне використання енергетичних ресурсів.

Скорочення витрат позитивно позначається на собівартості реалізованої продукції, яка зменшується на 1 215,7 тис. грн і становить 5 192 014,3 тис. грн. Водночас витрати на 1 грн реалізованої продукції також скорочуються, що свідчить про підвищення економічної ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.

У результаті реалізації проєкту фінансовий результат підприємства покращується. Чистий збиток зменшується з 75 246,0 тис. грн до 74 249,1 тис. грн, тобто на 996,9 тис. грн, або на 1,32 %. Незважаючи на те, що підприємство залишається збитковим, проєкт забезпечує суттєве скорочення негативного фінансового результату та створює передумови для подальшого підвищення прибутковості діяльності.

Позитивні зміни спостерігаються також у показниках рентабельності. Рентабельність капіталу підвищується з -3,05 % до -3,01 %, а рентабельність продукції – з 3,32 % до 3,35 %. Хоча приріст цих показників є незначним, він підтверджує позитивний вплив проєкту на ефективність використання ресурсів підприємства.

Отже, впровадження сонячної електростанції забезпечує ТОВ «Щедро» зниження енергетичних витрат, скорочення собівартості продукції та покращення фінансових результатів без збільшення чисельності персоналу чи розширення виробничих потужностей.

Крім економічного ефекту, проєкт сприяє реалізації екологічної складової ESG-стратегії підприємства, підвищує рівень енергетичної незалежності та зміцнює репутацію компанії як соціально відповідального учасника європейського ринку.

Висновки до розділу 3

Як основний напрям підвищення репутації та покращення фінансових результатів ТОВ «Щедро» в умовах інтеграції до європейського ринку запропоновано проєкт встановлення сонячної електростанції потужністю 250 кВт для часткового забезпечення власних виробничих потреб електроенергією.

Впровадження сонячної електростанції відповідає екологічній складовій ESG-концепції (Environmental), оскільки сприяє скороченню споживання електроенергії з традиційних джерел, зменшенню вуглецевого сліду продукції та підвищенню енергоефективності підприємства. Крім екологічного ефекту, реалізація проєкту позитивно впливає на ділову репутацію ТОВ «Щедро», формуючи імідж відповідального виробника, що дотримується принципів сталого розвитку та відповідає сучасним вимогам європейських партнерів і споживачів.

Загальний обсяг інвестицій у реалізацію проєкту становить 8 587,6 тис. грн. Розрахунки підтверджують, що сонячна електростанція забезпечуватиме річну генерацію електроенергії в обсязі 287,5 тис. кВт·год. Чистий економічний ефект від реалізації проєкту оцінюється на рівні 2 933,2 тис. грн щорічно, а приріст

чистого прибутку на рівні 996,9 тис. грн на рік. Простий строк окупності інвестицій становить 3,16 року, що відповідає прийнятним параметрам для інвестиційних проєктів енергоефективного спрямування.

Оцінка інвестиційної ефективності із застосуванням методів дисконтованих грошових потоків також підтвердила доцільність реалізації проєкту. За ставки дисконту 15 % чиста приведена вартість (NPV) становить 2 035,7 тис. грн, індекс дохідності дорівнює 1,24, а внутрішня норма прибутковості (IRR) сягає 24 %, що перевищує вартість капіталу підприємства. Дисконтований строк окупності складає 3,93 року, що свідчить про достатній рівень фінансової стійкості проєкту.

Аналіз впливу запропонованого заходу на техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Щедро» показав, що його реалізація не потребує збільшення чисельності персоналу, розширення виробничих потужностей чи нарощування обсягів реалізації продукції. Основний ефект досягається за рахунок скорочення енергетичних витрат і підвищення ефективності використання ресурсів. У результаті матеріальні витрати підприємства зменшуються на 3 105,0 тис. грн, собівартість реалізованої продукції скорочується на 1 215,7 тис. грн, а чистий збиток знижується на 996,9 тис. грн. Одночасно покращуються показники рентабельності капіталу та продукції.

Отже, реалізація проєкту встановлення сонячної електростанції є економічно обґрунтованим та стратегічно доцільним ESG-заходом для ТОВ «Щедро». Проєкт забезпечує зниження витрат на енергоресурси, підвищення енергетичної незалежності підприємства, покращення екологічних характеристик виробництва та зміцнення ділової репутації компанії. Сукупний ефект від його впровадження створює передумови для підвищення конкурентоспроможності підприємства та його успішної інтеграції до європейського ринку відповідно до принципів сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного у кваліфікаційній роботі дослідження можна зробити такі висновки.

1. Досліджено економічну сутність ESG-концепції та визначено її роль у сучасній системі корпоративного управління. Встановлено, що ESG (Environmental, Social, Governance) є сучасною управлінською концепцією, яка передбачає інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських факторів у процес прийняття стратегічних рішень підприємства. Доведено, що впровадження ESG-принципів сприяє підвищенню прозорості діяльності, зміцненню довіри стейкхолдерів, покращенню інвестиційної привабливості та формуванню довгострокових конкурентних переваг. В умовах європейської інтеграції ESG стає важливою передумовою забезпечення стійкого розвитку та адаптації підприємств до сучасних вимог міжнародного ринку.

2. Досліджено методичні підходи до оцінювання ESG-факторів та їх впливу на діяльність підприємств. Встановлено, що найбільш поширеними є бухгалтерський, ринковий та інтегрований підходи до оцінювання результативності ESG-практик. Обґрунтовано, що комплексне оцінювання доцільно здійснювати шляхом поєднання фінансових показників діяльності підприємства з нефінансовими індикаторами, які характеризують екологічну відповідальність, соціальну політику та якість корпоративного управління. Визначено, що інтегрований підхід забезпечує найбільш повне відображення впливу ESG-факторів на довгострокову ефективність бізнесу.

3. Визначено особливості впливу ESG-практик на репутацію та фінансові результати підприємств. Доведено, що ESG-фактори впливають на фінансові результати переважно опосередковано через формування позитивної ділової репутації, підвищення довіри споживачів, інвесторів і партнерів, зниження репутаційних та операційних ризиків, а також покращення доступу до фінансових ресурсів. Встановлено, що репутаційний капітал виступає важливим нематеріальним активом підприємства та є проміжною ланкою між

впровадженням ESG-практик і зростанням економічної результативності діяльності.

4. Проведено аналіз сучасного стану ринку олійно-жирової продукції України та умов функціонування ТОВ «Щедро». Встановлено, що підприємство здійснює діяльність на висококонкурентному ринку, де провідні позиції займають виробники соняшникової олії, майонезів, соусів та жирів спеціального призначення. Виявлено тенденції посилення конкуренції, зростання вимог до якості продукції, безпечності виробництва та відповідності принципам сталого розвитку. Визначено, що подальше зміцнення позицій ТОВ «Щедро» значною мірою залежить від підвищення ефективності управління ресурсами, розвитку ESG-практик та адаптації до вимог європейського ринку.

5. Проведено оцінку фінансово-економічного стану, репутаційних характеристик та рівня реалізації ESG-практик ТОВ «Щедро». Результати аналізу свідчать про наявність низки проблем, пов'язаних зі зростанням собівартості продукції, погіршенням показників прибутковості та підвищенням залежності від короткострокових джерел фінансування. Водночас встановлено, що підприємство має значний потенціал для розвитку ESG-напрямів, зокрема у сфері енергоефективності, раціонального використання ресурсів, екологічної модернізації виробництва та підвищення прозорості діяльності. Проведений SWOT-аналіз підтвердив наявність передумов для зміцнення репутації підприємства та підвищення його конкурентоспроможності на засадах сталого розвитку.

6. Розроблено практичний ESG-захід для підвищення ефективності діяльності ТОВ «Щедро». Як основний напрям удосконалення ESG-політики запропоновано реалізацію проєкту встановлення сонячної електростанції для часткового забезпечення виробничих потреб підприємства електричною енергією. Запропонований захід відповідає екологічній складовій ESG-концепції та спрямований на скорочення споживання традиційних енергоресурсів, зменшення вуглецевого сліду виробництва, підвищення рівня енергетичної незалежності та зміцнення екологічної репутації підприємства.

7. Обґрунтовано економічну ефективність запропонованого заходу та оцінено його вплив на фінансові результати й репутацію підприємства. Проведені розрахунки підтвердили доцільність реалізації проєкту та його позитивний вплив на результати діяльності ТОВ «Щедро». Встановлено, що впровадження сонячної електростанції забезпечить скорочення витрат на електроенергію, зниження собівартості продукції та покращення фінансових результатів підприємства. Одночасно реалізація проєкту сприятиме зміцненню ділової репутації компанії, підвищенню її інвестиційної привабливості та формуванню позитивного іміджу соціально й екологічно відповідального виробника.

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують, що ESG-фактори виступають важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності, репутації та фінансової результативності підприємства. Для ТОВ «Щедро» подальший розвиток ESG-практик є не лише засобом виконання сучасних вимог сталого розвитку та європейської інтеграції, а й важливим джерелом формування довгострокових конкурентних переваг. Реалізація запропонованого заходу сприятиме зміцненню ринкових позицій підприємства, підвищенню його економічної ефективності та створенню передумов для сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наше спільне майбутнє : доповідь Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку від 04 серпня 1987 р. / Організація Об'єднаних Націй. Нью-Йорк, 1987. 374 с.
2. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року : Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 р. № 70/1. URL: <https://sdgs.org.ua/> (дата звернення: 04.05.2026).
3. Who Cares Wins: Connecting Financial Markets to a Changing World : UN Global Compact Report. New York : United Nations, 2004. 64 p.
4. Калініченко О. О. Еволюція концепції ESG та її роль у забезпеченні прозорості сучасних бізнес-моделей. *Економіка та управління підприємствами*. 2025. № 2. С. 45–52.
5. Козлова А. І., Сагун А. О., Ткаченко Н. В. Стейкхолдер-орієнтований менеджмент та методологічні основи оцінювання ESG-ризиків підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2025. № 1 (111). С. 89–98.
6. Будякова О. Ю., Конченко О. О. Екологічний вектор ESG в архітектурі сталої циркулярної біоекономіки. *Екологічна економіка та збалансоване природокористування*. 2024. Вип. 4. С. 12–21.
7. Abdi Y., Li X., Càmara-Turull X. How luxury and non-luxury aviation companies translate ESG performance into corporate reputation. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 2021. Vol. 28, No. 1. P. 134–145.
8. Awaysheh A., Heron R. A., Perry T. On the relation between corporate social responsibility and financial performance. *Strategic Management Journal*. 2020. Vol. 41, No. 6. P. 965–987.
9. Fatemi A., Glaum M., Kaiser S. ESG performance and firm value: The mediating role of disclosure. *Global Finance Journal*. 2018. Vol. 38. P. 45–64.
10. Waddock S. A., Graves S. B. The corporate social performance-financial performance link. *Strategic Management Journal*. 1997. Vol. 18, No. 4. P. 303–319.

11. Duque-Grisales E., Aguilera-Caracuel J. Environmental, Social and Governance (ESG) scores and financial performance of multilatinas: Moderating effects of geographic international diversification and financial slack. *Journal of Business Ethics*. 2021. Vol. 168, No. 2. P. 315–334.
12. Friede G., Busch T., Bassen A. ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2015. Vol. 5, No. 4. P. 210–233.
13. Калініченко О. О. Механізми оптимізації вартості капіталу підприємства за рахунок залучення інструментів «зеленого» фінансування. *Фінанси України*. 2025. № 5. С. 73–84.
14. Будякова О. О., Конченко Д. Р. Сучасні тенденції визначення принципів ESG у корпоративному сталому розвитку // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2024. Вип. 60. С. 4–8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-60-1>. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
15. Шостак І. В. Концепція ESG як вектор запровадження інноваційних технологій // Економіка та суспільство. 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-89>. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
16. Козлова І. М., Василик С. К., Єремія Г. І. Економічні вигоди та виклики впровадження ESG-принципів у стратегічному менеджменті підприємств // Актуальні питання економічних наук. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17782641>. URL: <https://economics.in.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
17. Коптева Г. М. Інтеграція принципів ESG у бізнес-модель підприємств роздрібної торгівлі: вплив на управління ризиками та економічну безпеку // Економічний вісник Донбасу. 2026. № 1 (83). С. 159–164. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2026-1\(83\)-159-164](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2026-1(83)-159-164). URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).

18. Assessment of the State and Prospects of Development of the Oil and Fat Industry of Ukraine. *Економіка та суспільство*. 2024. URL: <https://economics.com.ua/s267-assessment-of-the-state-and-prospects-of-development-of-the-oil-and-fat-industry-of-ukraine-r-80-92> (дата звернення: 04.05.2026). (англ.).
19. Аналіз ринку рафінованих рослинних олій / MBF Group. 2024. URL: <https://mbfgroup.pl/uk/аналіз-ринку-рафінованих-рослинних-о/> (дата звернення: 04.05.2026).
20. Маргарини та майонези України / Ukrainian Business Award (UBA). 2025. URL: <https://uba.top/tm-mayonnaise-ukraine/> (дата звернення: 04.05.2026).
21. Український ринок майонезу: тенденції та перспективи розвитку / Офіційний сайт компанії OLKOM. 2025. URL: <https://olkom.ua/news/ukrayinskyj-rynok-majonezu/> (дата звернення: 04.05.2026).
22. Ринок соусів, майонезів та кетчупів в Україні: тенденції, виклики та перспективи на 2025 рік / Steiner. 2025. URL: <https://steiner.com.ua/rynok-sousiv-majoneziv-ta-ketchupiv-v-ukrayini-tendencziyi-vyklyky-ta-perspektyvy-na-2025-rik/> (дата звернення: 04.05.2026).
23. Ринок олійних культур 2025: прогноз та тенденції / BDO Україна. 2025. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/rynok-oliinykh-kultur-2025-prohnoz-ta-tendentsii> (дата звернення: 04.05.2026).
24. Вплив воєнного стану на фінансову стійкість підприємств харчової галузі. *Придніпровська академія будівництва та архітектури*. 2024. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/573/559> (дата звернення: 04.05.2026).
25. Огляд ринку України / GrainTrade. 2026. URL: <https://graintrade.com.ua/novosti/oglyad-rinku-ukraini-na-25012026-r.html> (дата звернення: 04.05.2026).
26. Власенко І. Г., Семко Т. В. Олійно-жирова галузь України: виклики та потенціал розвитку. *Товари і ринки*. 2019. № 3(31). С. 50–59. DOI:

- 10.31617/tr.knute.2019(31)05. URL:
[http://tr.knute.edu.ua/files/2019/03\(31\)2019/07.pdf](http://tr.knute.edu.ua/files/2019/03(31)2019/07.pdf) (дата звернення: 04.05.2026).
27. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств харчової промисловості України. *Економіка та суспільство*. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4003/4023> (дата звернення: 04.05.2026).
28. Проблеми та перспективи розвитку експорту продукції переробної промисловості України. *Економіка та суспільство*. 2022. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/18.pdf (дата звернення: 04.05.2026).
29. Info Sapiens. Аналітичні дослідження споживчих настроїв населення України : вебсайт. URL: <https://sapiens.com.ua/publications-ua> (дата звернення: 04.05.2026).
30. YouControl. Аналітична система перевірки підприємств : онлайн-платформа. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення: 04.05.2026).
31. Офіційний сайт компанії ТОВ «Щедро». URL: <https://schedro.ua/> (дата звернення: 04.05.2026).
32. Профіль компанії ТОВ «Щедро» у бізнес-аналітичній системі YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення: 04.05.2026).
33. Запорізький оліяжиркомбінат // Електронний портал Elevatorist.com. URL: <https://elevatorist.com/> (дата звернення: 04.05.2026).
34. Досьє ТОВ «Щедро» в електронній системі Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/> (дата звернення: 04.05.2026).
35. Аналітична система Clarity Project: база даних юридичних осіб України. URL: <https://clarity-project.info/> (дата звернення: 04.05.2026).
36. Рейтинг брендів харчового сектору України // Forbes Україна. URL: <https://forbes.ua/> (дата звернення: 04.05.2026).
37. Аналіз ринку майонезів та соусів в Україні // Українська Асоціація Брендів (UBA). URL: <https://uba.top/tm-mayonnaise-ukraine/> (дата звернення: 04.05.2026).

38. Ринок соусів, майонезів та кетчупів в Україні: тенденції, виклики та перспективи // Steiner Ukraine. URL: <https://steiner.com.ua/rynok-sousiv-majoneziv-ta-ketchupiv-v-ukrayini-tendencziyi-vyklyky-ta-perspektyvy-na-2025-rik/> (дата звернення: 04.05.2026).

39. Український ринок майонезу: особливості та структура // Офіційний сайт Групи компаній «Олком». URL: <https://olkom.ua/news/ukrayinskyj-rynok-majonezu/> (дата звернення: 04.05.2026).

40. Особливості взаємодії виробників харчової продукції з національними торговельними мережами // Товарний ринок. – 2019. – № 3(31). – С. 45–52. URL: [http://tr.knute.edu.ua/files/2019/03\(31\)2019/07.pdf](http://tr.knute.edu.ua/files/2019/03(31)2019/07.pdf) (дата звернення: 04.05.2026).

41. Фінансова звітність та звіт незалежного аудитора ТОВ «Щедро» за 2023 рік. URL: <https://schedro.ua/files/finansova-zvitnist-za-2023-rik.pdf> (дата звернення: 04.05.2026).

42. Фінансова звітність та звіт незалежного аудитора ТОВ «Щедро» за 2024 рік. URL: <https://schedro.ua/files/finansova-zvitnist-za-2024-rik.pdf> (дата звернення: 04.05.2026).